

غ. ئو. زۇلپىقار

غەزەپ ۋە چوقان

شەرقىي تۈركىستان ھۆررىيەت نەشرىياتى

مۇندەرىجە

3 يىغا
4 ئاڭلىق ئادەم ئاڭسىز ھايۋانلار
5 چارىسىزلىقتىن تۇغۇلغان تىلەك
8 خەلقىم
9 چىن تۆمۈرنىڭ قىلىچى بولسا
10 ئارزۇ
11 كەلىش مەنزىلىم
12 ئۇنتۇلغان خەلق
14 مېنىڭ سۆيگىنىم قارشى قىرغاققا
17 دېڭىزغا قاراپ...
19 ۋەتەن سۆيگۈسى
21 قۇللۇقتىن ئۆلۈم ئەلا (چاچما)
54 قۇللۇقتىن ئۆلۈم ئەلا (مۇسەددەس)
59 قۇللۇقتىن ئۆلۈم ئەلا (مۇخەممەس)
63 يوقلۇق خىتابى
65 شەرەپ ۋە نومۇس
67 نېمە ئىكەن مېنىڭ ئىستىگىم؟
71 قاتىل بولۇش ئارزۇسى
74 خىتاي غالىپلىرىغا

يىغا

پاتمايمەن جاھانغا
(ئەركتىن ئەمەس)
بالىلىرىم تېخىمۇ قىستاققا ھالسىز،
كۈن ئالمىقى تەس،
ۋە لېكىن ۋايىسىز ئالدىراش بىز خوپ،
چۆمۈلىلەردەك چېپىپ ھەرتامان،
ئۇچرىغاننى سۆرەپ ئۆۋىمىزغا
روزگار توپلاشقا بى تىنىم ھامان.
قاقشاپ قويىمىز پات - پات ئەسكە ئېپ:
«ئۆيىمىز يانار تاغ ئۈستىدە،
خەتەر!
ئاللا ئىگەم بار...»
بىراق ئۇنتۇپ پاتلا، ئالدىراشلىقتا،
ئۇرۇنمايمىز بالادىن قۇتۇلۇشقا،
يىغا، ئۇزۇن يىغا، بوۋىلاردىن مىراس،
يوقلاپ تۇرىدۇ،
ھەمراڧۇر ھامان،
كۈلىمىز ئەمما.

ئاڭلىق ئادەم ئاڭسىز ھاياتلار

ئالدىراش ئادەملەرنى كۆرسەن دائىم،
خۇددى ئۆلمەيدىغاندەك تىپىرلىشىدۇ.
«مەن» دەپ «ئۆزۈم» دەپ شۇنچە —
ھارماس چۆمۈللەردەك قىمىرلىشىدۇ.
ئەمما ئۇنىڭ ئۆمرىمۇ چاغلىق.
شۇ قىسقا ئۆمرىدە بىشەملىك بىلەن
تالىشىدۇ، قاۋىشىدۇ.

ساختىلىق بىلەن
ئۆزىنىڭ قىلماق بولار ئۆزگىنىڭكىنى،
ئۆلۈشكە ئالدىرىتىپ باشقىلارنى.
بىلمەمدىكىن دەپ قالسەن قىلىقلىرىدىن —
ئۆزىنىڭمۇ ئۆلۈدىغىنىنى.

بىر قەرەنە ئۇ يالغۇز قالسىدى، دۇنيادا،
ھەممە ئۆلسە، بېرىپ ئۇنىڭغا جاھاننى ئوڭچە،
زېرىكمەسمىدى؟ يىغلىماسمىدى؟
بۇنى ئويلىساڭ تازىمۇ قىزىق،

شۇنداق بىمەنە، سىرلىق ۋە ئېنىق!
1993 - يىل 15 — ئۆكتەبىر

چارىسىزلىقتىن تۇغۇلغان تىلەك

— ناسترا داماسقا

بىلىمەن، كۆپ ئۆتمەي تۈگەيمەن ئۆلۈپ،
نەسلىمۇ قالمايدۇ، نام - نىشانىمۇ،
ھېچكىم خاتىرىسىدە قالمايدۇ مەندەك —
بىر ئىنساننىڭ ياشىغانلىقى،
تىلىمدىن ئۆزىشكە، ئۆي بىساتىمۇ،
بەلكىم مۇزىيلاردا قالار سۆڭىكىم
تەتقىقاتلار ئۈچۈن بولۇپ كېرىكىم،

كېتىۋاتىمەن، ھەيدەپ كېتىۋاتىدۇ مېنى،
مەۋھۇم چوڭقۇرلۇققا — ئۆلۈمگە قاراپ!
ھەيدەپ ماڭغانلارغا كۈچ كەلتۈرمەي دەپ،
بەزىدە ئۆزۈممۇ يۈگرەپ كېتىمەن،
تېخى يەنە ئارقامغا قاراپ
خۇشامەت تەبەسسۇمى قىلىپ قويىمەن،
ماختاشلاردىن مەس بولسام بەزەن،
پەش قىلىشىمۇ ئىتتىك يۈرمەن.
نېمنى ئۈمىد قىلىمەنكىن يەنە؟

بىردەملىك تايماقتىن قۇتۇلماقنىمۇ؟...
لېكىن، چارىسىزىمەن، ئاجىزمەن شۇنچە،
گويا «ئەركەك تۈك» ۈم يوقتەك قورقۇنچاق،
مىجەزىم ئوسال، ئۆزەمدە ئەيىپ،
گالۋاڭمەن، چىدىماس، سەۋرىسىز، تەنتەك،
بەدخۇيمەن ئۆزۈمگە، ياتقا يۇۋاش قوي،
تەكەببۇر ھەم يەنە بىر خوشامەتگۇي،
ساختمەن، ھېلىگەر، ئەمما «گۈل چامغۇر»،
ئايىماسمەن ئۆزۈمنى رەھىمسىز شۇنچە
يۇمشاق دىل ئاۋارە لېكىن ھەمىشە.
مەندەك ئاۋارىلەر نېمە بولار ئاخىر؟
ئۆلۈم قاراڭغۇلىقىغا ماڭماقتىن ئۆزگە؟
ناگاندا لىپ قىلىپ ئۆتەر بىر ئۈمىد،
كۆپ چاغلار ئۈمىدىسىز كۈتمەن ئەجەل.
چارىسىزلىكتىن تۇغۇلىش تىلەك:
داماسىنىڭ سۆزلىرى راست بولسا، خۇدا!
يەر يۇتسىكەن بارچىنى تەڭلا،
كۆڭلۈمگە تەسەللى بېرەلەيتىممەن:
«كۆپ بىلەن كەلگەن ئۆلۈم — توي» دېگەندەكلا،
ۋىجدان ئازاۋى تارتمايتىم بۇ ھال،
«بازاردا يېڭىلىق: خۇرجۇن يۇتتۇرۇش» —
دېگەندەك باھانە بولاتتى، خوشال،
ياخشىلارمۇ، يامانلارمۇ تەڭ
بىر تەقدىر قىسمەتكە بولاتتۇق، دۇچار،

تالاشقان دۇنيادىن قۇتۇلۇپ بىللە
روھىمىز تەڭلىشىپ ئەرشكە ئۇچار،
«خەق قېلىپ، مەن كەتتىم، ئېست» دېمەك يوق،
«مەنمۇ ئاخىرىغىچە ياشىغان قەيسەر» بولاتتىم.
ئاھ نەلەرگە كەتتى مېنىڭ خىيالىم؟
ئارزۇ نېمە؟ تىلىكىم نېمە؟
ئەلۋەتتە ئەڭ ئېنىق بىلەر خۇدايىم!
1995 - يىل 9 - ئىيۇن، بېشكەك

خەلقىم

ئىگىسىز ئىتتىك مىنىڭ خەلقىم،
ئۇنىڭ غېمىنى يېمەيدۇ ھېچكىم.
ئۇ بەختسىزلىكنىڭ مەركىزى گويا،
ئۇنتۇپ كەتكەندەك ئۇنى پۈتۈن دۇنيا!
ئۇنتۇڭلار، ئۇنتۇڭلار، ئۇنتۇش ھەقلىق،
ئۇنتۇشقا ئەرزىگۈدەك يەرلىرى كۆپ ئۇنىڭ.
دوستى يوق، تۇققانلىرىمۇ ھەم،
دوستىمۇ ئۆزى، تۇققانلىرىمۇ، دوستى يوق باشقا.
شۇنداقتىمۇ ھەم
ئارانلا تۇرىشىدۇ بىر - بىرىنى تالاشقا!
كىم بۇردا نان بەرسە شۇنىڭ ئۈچۈن قاۋايدۇ،
ئەگىشىدۇ، نەگە ئېلىپ بارار كىن دېمەي.
باغلاق، تار كاتەك ۋە ياكى كالتەك
كۈتۈپ تۇرغىنىدىن غەممۇ يېمەي!
يوق ئۇنىڭدا چىنلىق:
چىن ئەقىدە، چىن ئېتىقاد.
شامالغا ئۇسۇل ئويىناپ يۈرىدۇ بىغەم...

چىن تۆمۈرنىڭ قىلىچى بولسا...

ئەگەر قولۇمدا
چىن تۆمۈرنىڭ قىلىچى بولسا،
چاپسام ئۇنىڭدا
قىلىچ تۇتقان قوللارنى تۆگەل،
چاپسام تۈگەتسەم.
ئاندىن ئۇنى قاداپ قويسام چوڭۇرغا،
چاقناپ تۇرسا گۈگۈم ئىچىدە.
دەستىسى ئۇنىڭ ئاق كەپتەر بولۇپ
قونۇۋاپتۇ چاقنىغان شاخ ئۈچىغا.

ئارزۇ

تاغلار، مېنىڭ تاغلىرىم
ئايالانسا ھەيۋەت ئەجدىرھاغا.
قوغلىمۇۋەتسە
جەزىرىنى دېڭىز بويىغا،
دېڭىزدىن ئۇنسە تاغلار،
چوققىلار ئورنىدا پاقىراپ سۇلار.

ھايات باشلانسا باشتىن
مۇقەددەم نەچچە ئىرادىن
تاغلىرىم
ئۆزەمنىڭ بوستانلىقىدا
سۈنئى تاغدەك زوقلاندۇرۇپ
چوقچايسا ئەپچىل،
ھاياتنى بېزەپ،
تەنھا ياشىسام چەكمەيتىم تەشۋىشتىن؛
ھېچ بولمىسا
مىڭ يىل ئالدىدىن ياشىسام قايتا.

كەلىش مەنزىلىم

(ئىسمىمغا ھەزىل)

قىلىچ ئىدىم، قايرىلدى بىسىم،
مەزلۇملارنىڭ بولدۇم سادايى.
ۋەتەن ئۈچۈن كۆيۈپ ھەم پىشىپ،
چىمدىم تۇپراقنىڭ بولدۇم گادايى.

سادايى بولسام مەيلى ئېلىمنىڭ،
يىغىسىن يىغلاپ، كۈلەي كۈلكىسىن.
ئەمما قىلىچنىڭ ساداسى ماڭا —
تېخىمۇ مەپتۇن قىلارلىق لېكىن!

يىغلىماق بىلەن پۈتمەيدۇ ھېچ ئىش،
ئادالەت ئەمەس، تىغلار سودىيە!
ھەق ئىدى دەۋام، قېنى ئادالەت؟
ھەقسىز دۇنيادا نۆلىمىش «سىپايە».

مەخسەت يولىدا ئىگىرىماق ئەمەس، —
جاراڭلىغان تىغ — قىلىچ كۇپايە.
يېلىنماق بىلەن قازانغان كىم بار؟

ئىسسىق قانلاردىن پۇتىدۇ غايە.

27/26 دېكابىر، 2002، كانادا، تورونتو.

ئۇنتۇلغان خەلق

بىر مىللەت بار شەرقتە، قۇللۇقتا ياشار،
كۆزلىرىدىن ياش ئورنىدا قان ئاقار.
بۈگۈنكى كۈندىمۇ ئورتا چاغ زۇلمىتىدە ئۇ،
قېنىنى ئىچەر ئۇنىڭ زالىم خىتايلار.
ئۇ مېنىڭ مىللىتىم، بەختسىز ئانام،
جاللاتلار قولىدا پۈتمەكتە تامام.
بۇنداق زالىمنىڭ ئوخشىشى يوقتۇر،
ھەممىسى سادىست، ھەممىسى جاللات.
جىمى تاش - تۇپرىقىمىز ئالتۇن بولسىمۇ،
بىزگە بىر تىيىنى قىمايدۇ، ھەيھات!

بىر مىللەت بار شەرقتە، قۇللۇقتا ياشار،
زالىم خىتايلار ۋەتىنىنى تارتىپ ئالغان،
ئۇلاردا يوقتۇر ھېچ ئىنسانىي ھوقۇق.
ئۇلاردا يوقتۇر ھېچ ئىنسانچە ياشام،
ھەممە بايلىق بار ۋەتىنىدە، ئەمما ئۇلاردا يوق!
بىر مىللەت بار شەرقتە، قۇللۇقتا ياشار،
قەدىمىي مەدەنىيەتنىڭ ھەغدىلىرى ئۇ.
ھونلار، ئوغۇزلار، ياغما، ئۇيغۇرلار،...
ھۆر ئۆتكەن، ھۆرلۈكنىڭ سەۋدىلىرى ئۇ.

ئۇ مېنىڭ مىللىتىم، بەختسىز ئانام،
جاللاتلار قولىدا پۈتمەكتە تامام.
بۇ ياۋۇز يالماۋۇز قارا بۇلۇتتەك
شەپپىسىز يېيىلىپ كەلمەكتە مانا،
ئاللاھ ئويغات، دۇنيا ئەھلىنى
كۆز ئاچسۇن، كۆرسۇن،
دۇنيانى ئۇنىڭ شەرىدىن ساقلا!

2001\12\25 ئىستانبۇل.

مېنىڭ سۆيگىنىم قارشى قىرغاقتا

مېنىڭ سۆيگىنىم قارشى قىرغاقتا،
ھەر ئان ساھىلدا تۇرمەن ئۇپۇققا قاراپ؛
ھېلىلا شۇياقتىن كۆرىنىپ بىر يەلكەن،
ئۇنىڭدىن سەن چىقىپ كېلىدىغاندەك، ياشاڭغىراپ.
ئۇ قالماشتى رەقىپ قويندا،
بوشاڭلىقىمدىن، لىڭشىقلىقىمدىن
يوشۇرۇن سۆيىدۇم، سۆيىدۇم دېيەلمەي
بىچارىلەرچە قاچتىم رەقىپتىن.
گويىا بۇ قېچىشىم ئۇنىڭ ئۈچۈندەك
تەبىر بېرىپ ئۆزەمچە ئۇلۇغ،
پەرداز بېرىشكە ئۇرۇنۇپ، گۆدەك؛
«قېچىشىم كېلىچەك ئىشلار ئۈچۈندۇر»!
ئەسلىدە ئۇنىڭ ئاياقلىرىدا،
ئۇنى دەپسەندە قىلغان دۈشمەن پىچاقلىرىدا
ئۆلگەن بولسام ياخشىراق ئىكەن!
دەپتىكەنمەن: ساق بولسام بىر كۈن
ۋىسالىغا يېتەرمىز، كۈلەرمىز خەندان!...
كىم بىلسۇن،
يىراقتا تۇرۇپ «سۆيىمەن» دېگەن
بىمەنىلىكنىڭ يوغىنى ئىكەن!
ئۇنىڭدىن كۆرە ئاچچىق پەريادىم
ۋە سېنىڭ ئۆكسۈشۈڭ، ئىگراش ئاۋازىڭ
بىر - بىرىمىزگە ئاڭلىنىپ تۇرسا،

سۆيگۈ گۈلخانغا سالغاندەك ئوتۇن،
ھەم نەپرىتىمىزگە قوشۇلۇپ غەزەپ،
سۆيگۈ تاۋلىنىپ، غەزەپ كۈچىيىپ
بارغىنى مىڭ ئەۋزەل بولار ئىكەندۇق،
نادانلىقىمىزدىن بۇنى بىلمەيتۇق...

مېنىڭ سۆيگىنىم قارشى قىرغاقتا...
دەم ئۇرار دېڭىز، قىرغاقنى يالاپ
تۇرۇلۇپ كېلەر يىراقتىن دولقۇن.
نەرە تارتىدۇ ھۆكۈرەپ دايم
غەزەپ ياشلىرىنى چاپرىتىپ ئۇيقۇن.
مەجنۇن لەيلىگە بولغاندەك پىدا،
شېرىن ئىشقىدا تاغ كەسكەندەك پەرھاد،
سۆيگۈ ئۈچۈن بولماي پىداكار
چىدىماسلارچە كەتكەنتىم، ھەيھاد!
ئاشۇ دولقۇنلار غەزەپتىن ھاسىل
ئاچچىق ياشلاردىن كەلىش ئۇ ئۇيقۇن،
«قۇتقۇزۇڭلار!» دېگەندەك ھۆكۈرەشلىرى...
ھەممىسى شۇ ياقىتىن ئىنكاسلار جەزمەن.
تۇرىمەن خىجالەت ئىچرە ئۆمچىيىپ،
خوتۇنلارچە ياش تۆكۈپ پەقەت.
ھېچ ئىش قولۇمدىن كەلمەس،
قۇتقۇزماققا يوق جاسارىتىم،
نە ياردەمگە يوق پاراستىم.
دۈشمەنگە مۇش ئاتىمىقىممۇ يوق،
سۆيمەك ئۈچۈن ئارا بەك يىراق،
پەقەت ئۇنىڭ يېشى — دېڭىزغا

قوشمەن ھىجران يېشىنى دايم.
شۇڭا دەيمەن: تۇرۇپ ئۇزاقتا
«سۆيىمەن، سۆيۈم» دېگەنلەر يالغان!
«كۆزدىن يىراق، كۆڭۈلدىن يىراق»،
شۇندىن چىققان ھىكمەت ئەمەسمۇ؟
يالغان! يالغان! ئالدامچىلىق ئۇ!...
رەقىپ زۇلمىدىن ئىغرايدۇ ھالسىز
مېنىڭ سۆيگىنىم قارشى قىرغاققا!
ھىجران يېشىمنى قوشۇپ يېشىڭغا
چارىسىز، لەۋ چىشلەپ تۇرىمەن ئۇزاققا.

15/11/2001 ئىستانبۇل\ تۈركىيە.

دېڭىزغا قاراپ...

ئالدىمدا دېڭىز،
مەۋج ئۇرار مەيىن سالقىندا،
ئايماقلىرىمغا ئۇنچە چاپرىتىپ،
شۇنچە ئوماق،
ئەركىلىگەن بالامدەك گويۇ.

ۋە بەزەن نەرە تارتار قەھرى - غەزەپتە،
قۇيرىقى دەسسەلىگەن ئارسلان كەبى
ئوخچۇپ، دەۋرىنىپ.
سۈر بېغىشلار ئۇنىڭ غەزىپى،
ھەممىنى بىر ھەملىدە يۇتىدىغاندەك
سۇلھىپەرەستلەردەك تۇرماي تەۋرىنىپ.

بىر ئارزۇ تۇغۇلار مەندە شۇ مەھەل
دېڭىز بولسام قۇدرەتلىك، چەكسىز،
نەرە تارتاتتىم ئۇزاق شەرقتە،
ئارتىمۇ - ئارت ئۇراتتىم قەھرىملە قىرغاق،
ئۇيقۇنلىرىم سېپىللەر بۇزۇپ،
دولقۇنلىرىم كېتەتتى ئۇزاق!
تا كۆكنۇر كۆلىگىچە غەرق ئېتەتتىم،
ئىنسان سۈپىتىدىن مەھرۇم كىملىرىنى
دولقۇنۇمدا ھالاك ئېتەتتىم!

شۇندا يەنە قايتاتتىم ئارتقا،
مېھرىم بىلەن سۆيەتتىم قىرغاق،
شائىرلارغا ئىلھام بېرەتتىم،
ئىنسانلارغا ئاچاتتىم قۇچاق.
ئەمما نەرە تارتىشنى ئۇنۇتمايتتىم ھېچ،
ھەر زامان ئەلەڭلەپ تۇراتتىم ئويغاق!
1997 - يىل، فېۋرال، ئىستانبۇل.

ۋەتەن سۆيگۈسى

ۋەتەن سۆيگۈسى نېمىگە ئوخشايدۇ؟
دەپ سورالسا،
پەقەت «ۋەتەن سۆيگۈسىگە ئوخشايدۇ» دەيتىم.
ئۇنى بىر نەرسىگە ئوخشاتقىلى بولسا
دېمەك، شۇنداق سۆيگۈدىن يەنە بىرى باردېگەنلىكتۇر
بەلكى يەنە بىرمۇنچە ئوخشاشلىرى بار دېمەك بولۇر.

مەنمۇ يازغانتىم ئۆزەمچە شائىر بولۇپ
ھەۋەسكار چېغىم، زورلاپ، زورۇقۇپ.
نە بىلەتتىمكىن ۋەتەن سۆيگۈسىنى؟
تەشتەكتىكى گۈلنى كۆرۈپ گۈلزار دېگەندەك
قېتىكەنمەن بىمەنلىكنىڭ يوغىنىنى!
قارىغۇ قويماش نۇرغا ھەممىدىن بەك تەشنا دېگەندەك
ئىھتىياج بولماي، بولۇرمۇ ئىستەك؟
سۆيگۈ ھىجراندىن قۇۋۋەت تاپقاندەك
(بۇ خۇددى تىراگىك گۈزەللىك گويىا)
ۋەتەندىن ئايرىلماي، نەبىلىر نېمىدۇر سۆيمەك؟
زورۇقۇپ يازغانلىرىمنىڭ مەنىسىزلىكى
چىن ھىسسىز،
تەۋەللۇد ئەتمەي
زورلاپ چۈشۈرۈلگەنلىكىدىن ئىكەن

ۋاقتىسىز چۈشۈرۈلسە مەجرۇھ تۇغۇلماق بەرھەق بولغاندەك
سۈنئىي مىسرالار بىگۇناھ قەغەزلەرنى بۇزغان ئىكەن!
ۋاي ئېسىت، ئەمدى بىلىسەم بۇ ھىسنى
ئۇنى مىسراغا پاتقۇزماق نە مۇمكىن؟
قاپىيە تاپماق قىزىلكۆزلەرچە يالغان ئىكەن!
ھەتتا بۇ ھىسنى قەلبىگە پاتقۇزماقمۇ مۇمكىنسىز
شۇڭا ھېچنەرسە يازالمايمەن راستىنى دېسەم!
پەقەت يىغا قىستايدۇ، تىلىنىپ باغرىم،
ھەر گىياسىنى،..چۆللۈرىنى ھەم ئەسلىسەم!
ئەڭ قورقۇنۇچلىقى: يات ئەللەرگە كۆمۈلمەك
ئەگەر بۇ يوسۇن ئارماندا ئۆلسەم!

07-01-2007

قۇلۇقتىن ئۆلۈم ئەلا

(تەشۋىقات لېنتىسى ئۈچۈن تەييارلانغان ۋە ئوقۇلغان)

مالغا ئېرىشمەك بولسا كىم ئەگەر،
شۇنىڭغا لايىق ئۇندىن پۇل كېتەر!
پۇلغا ئېرىشمەك بولسا كىم ئەگەر،
ھەم شۇنىڭغا تەڭ ئۇندىن مال كېتەر!
دۇنيانىڭ ئاددىي قانۇنىيىتى بۇ،
ئارزۇيۇڭ قازانماق بولسا ئەگەر شان،
شۇنىڭ بەدىلىگە بېرىسەن قۇربان!
ئىستىگىڭ كىچىكرەك، ئاددىيراق ھەدەپ،
كىچىكرەك قۇربانلىق قىلىدۇ تەلەپ.
ئەگەر قىممەتلىك، ئەزىز نەرسىلەر
ئارزۇ - ئىستىگىڭدە بوپ قالسا نىشان،
بۇ يولدا كۆپ ۋە زور سەرپ ئېتىسەن،
بېرىسەن قۇربان.

بىلىسىز قېرىنداش،
بۇ ھۆرلۈك دېگەن،
ئاللاھ رىزالىقى — بۈيۈك ئىمتاھان!
شەكسىزكى، شەكسىزكى،
مىليون جان ئۇنىڭغا بولىدۇ قۇربان!
بىرنەچچە ئادەم قامالسا — يۈتسە،
بىرنەچچىسى ئېتىلسا — كەتسە؛

شۇنىڭ بىلەنلا توختىسا كۆرەش
قانلار بىكار ئاقسا بېھۇدە؛
بۇ بەكلا پۇچەك خىيال ئەمەسمۇ دوستلار؟
خۇددى بالىلار ئويۇنلىرىدەك،
زېرىككەندىلا تاشلاپ كەتكەندەك،
بەكمۇ تۇتۇقسىز ئەمەسمۇ دوستلار؟
ياق!
ياق!

ئاللاھنىڭ سىناقلىرى بۇ!
چۈنكى بۇ سودىنىڭ نىشانى جەننەت.
شۇنداق ئاسان بولسا ئېرىشمەك،
ئېتىبارى بولامتى ئاشۇنداق قىممەت؟
مىليون - مىليون قۇربانلار بەرسەك،
يىقىلساق، تېپىلساق،
ئۈسسەك، مۇدۇرسەك،
يەنە داۋام قىلىدۇ كۆرەش!
(ئىنسان دېگەن ئاللاھنىڭ قۇلى،
قۇلغا قۇل بولۇشىمىزنى ئىستىمەس ئاللاھ)
شۇڭا بۇ قۇللۇقتىن مەن ئۆلۈم ئەلا!

مانا، يىللاردۇر ياتتۇق مەزلۇمان،
ھەسرەت چېكىپان،
دۈشمەن ئەزدى،
خورلاپ ھەر زامان.
شەپقەت تاما قىلدۇق كۇففاردىن،
نە ئۇ تەسىرلەنسە ئاھۇ - زاردىن،
نە قۇتۇلدۇرماق نىيىتى بولسا بىزنى دىشۋاردىن!

ئۇنۇتتۇقمۇ بىز؟
دۈشمەن دېگەن دۈشمەن ھامان!
ئۇندا يوق ئادىمىلىك،
بولمىغاچ ئىمان.
نېمىلەر كۆرمىدۇق،
قىينالدى بۇ جان.
بىز تارتقان تارتقۇلۇقنى بىلمەيدۇ جاھان.
ئەگەر بىلسىدى،
ئاڭلاشقىمۇ تاقىتى يەتمەستى
كۆرمىگەن ئىنسان!

باقايلى بىز دېھقانغا تازا،
(ئادالەتكە بولۇپ تارازا،
نومۇسنى بىلىدىغان ھۆكۈمرانغا كەلتۈرگەي ئىزا)
قاچان ئىش باشلايدۇ، دەيسىز دېھقاننى؟
ئىشتىن توختاپ باقمىسا تېخى،
قانداق بىلەردۇق باشلىغاننى؟!
ئەتىيازدا بۇ بىچارە بولۇمسىز يەرگە
ئۈمىد بىلەن تەر تۆككىلى تۇرىدۇ جىم - جىت.
بۇغداينى ئوغۇتلايدۇ، ئېكىدۇ چېگىت.
سۇ قىس، ھوسۇل ئاز، دېھقاندا غەم،
ئۇنىڭ دەرتلىك كۆزلىرىدىن ئۆكسىمەيدۇ نەم.
توپا يۆلەيدۇ قوناق تۇۋىگە،
ئوتار كېپەزنى،
چانار، يۇمشىتار، قاتتىقنى — بەزنى.
سۇ تۇتار كېچىلىرى ۋاڭ - چۇڭ قىلىشىپ،
نۆۋەت تالىشىپ، ھەتتا باشلار يېرىشىپ.

...

بۇغدايغا ھال چۈشەر، كېپەزلەر سولغۇن،
قوناققا يەتمىگەن سۇنىڭ نۆۋىتى...
غەمكىن ئېتىز ئارىلايدۇ، ياندا سېۋىتى...

ئۇنىڭ ئويلىغىدەك ھالى بولسىچۇ،
چۈشەنگىدەك ساۋادى بولسىچۇ،
دېسەك بىز ئاڭا:
ھەي، دېھقان ئاكا،
ساڭا نېمە غەم؟
سېنىڭ ۋەتىنىڭ بىر ئالتۇن تاۋاق،
ساڭا بۇ قەدەر ئازاپ، جاپالار ئارتۇقچە،
ئىشەن...

سۇدىن كۆپرەك نېفىت بۇلىقىڭ،
نېمە زۆرۈر بۇغداي قونىقىڭ؟
ئالتۇندىن خىش قويسەن ئۆيگە،
يېتەر ھەممىگە،
ئورۇن يوق غەمگە.
ئەرزىمىگەن نەرسىلەرنى تالاشقانلىرىڭ،
قېرىنداشلىرىڭ بىلەن مۇشتلاشقانلىرىڭ،
ساڭا ياراشماس، چۈنكى سەن بايسەن!
سەندە قارۇن غەزنىسى تۇرسا،
قانداق گادايسەن؟

بەس، بەس،
بولدى، مېنى بەزلىمە،
ئېغىز تاتلىق قىلىپ بىكار سۆزلىمە،

ئۇلارغا بىز بولالماي ساھىپ
قالغانمىزغۇ مانا شۇ كۈنگە!
ئۇلارنىغۇ ئەپكەتسۇن توشۇپ،
ھەتتا شۇ زاغرىمىزنى يېيەلسەكتۇق
ئارامخۇدا ئۆيدە ئولتۇرۇپ.
قېقىر ئاپتاپتا، قەھرىتان توغدا،
ھاشارلاردىن ئۆيگە كېلەلمەي بېھېساپ تۈنلەر...
كۆرىۋاتىسەن، بۇغدايدا ھال بار،
كېپەزگە سۇ يوق.
كېلىدۇ ھېلىقى تېخنىك دېگەنلەر،
دورىغا پۇل دەپ.
كۆكۈپشى قىينايدۇ، بەر سۇغا پۇل، دەپ.
ئارقىدىن كېلەر يوپۇققا پۇل دەپ،
ئۇنىڭ كەينىدىن بىرى ئېچىققا پۇل دەپ...
بۇلارنى سانىماق بەك مۇشكۈل ماڭا،
چۈنكى مەن مەكتەپتە ئوقۇيالمىغان،
قولۇمغا ئۇنچە جىق پۇلمۇ ئالمىغان!
كۆرىۋاتىسەن، ھوسۇلنىڭ تايىنى كۆكىدىن مەلۇم،
بۇلارنى ئويلاشنىڭ ئۆزىمۇ زۇلۇم.
ھەممىسى ئالىمەن دەپ كەلگىلى تۇرسا
ھوسۇل يەتمەيدۇ،
چىقىدۇ زىيان!
قانداق قىلىمىز، قىشچە يانتاق توشۇيمىز،
ئۇمۇ ئەمەس ئانچىلا ئاسان.
يانتاقنىڭمۇ ئىگىسى چىقار،
”كۆترەلمىسەڭ، ساڭگىلىتىۋال“ دېگەندەك
جەرىمانە قويۇپ.

مەدەكار ئىشلەيمىز كېتىپ،
ئايلاپ ئۆيگە كەلمەستىن يېتىپ.
”تازغا تالڭ ئاتقان نەدە بار؟“ دېگەندەك ئەمدى،
”ئەمگەك بازارلىرىنى رەتلەپ“ ھۆكۈمەت،
ئۇنىڭمۇ ”پوستۇمىسى“نى ئايرىماق بولدى.
كېنىشكا ئال، دەيدۇ زورلايدۇ،
ئۇنىڭسىز ئەمگەك قىلغىلى قويمايدۇ.
توپ - توپ ئايرىپ سولايدۇ مالدەك،
”جەرىمانە“ دەيدۇ، قىينايدۇ.
خەت چىقىرىمىز ئۆيىدىكىلەرگە:
”جەرىمانىنى ئەكىلىپ بېرىپ،
مېنى ئەپكېتىڭلار“ دەپ.
ئۆيدە نەدىكى پۇل نەق تۇرغان؟
(تېرىكچىلىكىمىزنىڭ يان تايىقى بولغان،
ئەمگەكلەردە جانغا - جان قوشقان)
بارى يوق شۇ نىمجان ئېشەكنى ساتىدۇ ئۇلار.
مانا شۇندا سولانغانلار ئۇندىن قۇتۇلار!

شۇنداق، ھە راست، دېھقان ئاكا،
دېھقان ھەدىلەر،
سىزنىڭ كەبى بۇ ھاياتتىن نەلەر كۈتۈلەر؟

مانا كۈزمۇ كەلدى، دېدۇق،
بىلىلا كەلدى كادىرلار قىلىپ يوليورۇق:
”غەللە - پاراق تاپشۇر“ دەپ قىستاپ،...
(بۇ بېسىملار يۈرەكنى سىقىپ قىلىدۇ بىتاپ)
قايسى بىرسى رازى بولاركىن؟

قايسى بىرىنىڭ قارىنى توپاركىن؟
نېمە قىلساق بىزنى قوياركىن؟!...
كېيەز سۇسىز پەخشى يېگەچكە
قاملاشمايدۇ ئۇنىڭ ھوسۇلى.
پۇل كۆرمەيدۇ دېھقاننىڭ قولى.
يەر سېلىقنىڭ ئېغىرلىقىدىن
كەتكەن چىقىمنى بويلىماس ھوسۇل،
”ئۆلمەك ئۈستىگە تەپمەك“ دېگەندەك،
ساتقان كېيەزگە بېرىلمەس نەق پۇل.
دېھقانغا بېرىلەر بىر پارچە ھۆججەت،
ھېچنېمىگە يارماس بىر نەچچە قۇر خەت...
ئەندى نەلەر قىلغۇلۇق؟
كۈزدە ئەۋجىگە چىقىدۇ تويلار،
ئۆيدە بويىغا يەتكەنلەر قاتار...
قىز ئۇزاتماق، ئوغۇل ئۆيلىمەك
قەرز ئاتىغا،
لېكىن بۇنىڭغا كېتەر نۇرغۇن پۇل.
پۇل تۈپەيلى قالماسمىكىن تۇل؟
ھەممىگە سەۋەپچى يەنە شۇ ھوسۇل!...

دەيسىز ئاغزىڭىزنى تاتلىق قىپ:
”بۇ دىيار
ئالتۇن تاۋاق“ دەپ.
نېفىت ئېقىنلىرىدىن ھاسىلدۇر سەلەپ.
لېكىن بىزگە پايدىسى نېمە؟
ساپلا قۇرۇق گەپ!
مانا كۆرىۋاتىسىز،

شۇ نېفىتتىنڭ سەلەپلىرىدىن
بىزگە تەگمەس بىر پىيالەمۇ.
جىن چىراققا كىرسىن يوق،
يا كىرسىنگە يوقتۇر ئاچىمۇ...
كوچىلىرىمىز ئوتتۇرا ئەسىر ھالىتىدىلا،
چاڭ - توزان دەستىدىن ئالماق تەس نەپەس،
ئاۋۇلار ئوغرى چاشقاندا
ئۇۋىسىغا توشىسىلا بولدى!
بۇلارنى كۆرمىسە.
كۆرسىمۇ، بىز خەق ئۈچۈن ئانچىلا قايغۇرۇپ كەتمەس!

ھېيت كېلىدۇ، بالىلار خوشال،
(ئاتىغا قىيىن)
چۈنكى بايقۇشلار پۈتۈن يىل بويى
پەقەت ھېيتتىلا پۇل كۆرىدۇ بىر نەچچە تىيىن.
ھەمدە گۆش - ماي دېگەنلەردىن
ئېغىز تېگىدۇ ئىلگىرى - كېيىن.
چۈنكى بەزى ئېشىنغانلار قوي سويىدۇ
قىلىپ قۇربانلىق،
ھەر ھالدا زور كۆپچىلىك مۇبارەك كۈندە
گۆش كۆرىدۇ ،
تويىمىسىمۇ ئۇ قەدەر بارلىق.
لېكىن،
ھېيتتىمۇ بەك خوش بوپ كەتمىسۇن دېگەندەك،
(خۇددى ھالۋىغا تۈز ئارىلاشتۇرۇپ يېگەندەك)
ختاي ھۆكۈمەت بۇنىڭغىمۇ بىر بالانى تەقدۇر ئەپلەپ:
”قۇربانلىق قىلغانلار تېرىسىنى ھۆكۈمەتكە بېرىشى كېرەك“

دەپ!

بۇغۇ مەيلىدىغۇ، قوي سويغانلار بېرەردى بارنى،
قىزىقى ”قۇربانلىق قىلمىغانلار ھەم

تېرە ئۈچۈن 50 يۈەندىن تاپشۇرىدۇ“ دېگىنى!

ئويلا، ئەي خەلق! ئويلا ئەي بىغەم ياتقانلار!

ئەگەر شۇ دېھقان 50 يۈەنگە قادىر بولسىغۇ،

يىلدا بىر كەلىمىش ھېيتتا گۆش يېمەسمىدى؟

ئاددىيلا ئىشقۇ؟

دۇنيادا بۇنداقمۇ بىمەنىلىك بولارمۇ ئەمدى؟

شۇنىڭ بىلەن پەيمانلار تولارمۇ ئەمدى؟

ئەي قۇللۇققا تەن بەرگەن ئىنسان!

مۇشۇ بىمەنە ئالۋاڭغىمۇ چىداپ كەلدىڭىز،

سەبىر قىلدىڭىز،

سېتىپ يەنە بىر نەرسىلەرنى

پۇلنى ئەپلەپ راستلاپ بەردىڭىز!

ئۆزىڭىزنىڭ راھىتى ئۈچۈن، ھوزۇرى ئۈچۈن

كېرەك بولغاندا ساتماس ئىدىڭىز ئاشۇ مۈلۈكنى؛

بىچارە دېھقان، چىشىنىڭ كىرىنى شوراپ،

لىۋىنى يالاپ،

باي قوشنىلارنىڭ نەزرىسىدىكى شورپىغا نان چىلاپ،

ئىچىۋالسىلا قىلار ئىدى قانائەت.

لېكىن خىتاي يولسىز سورىغاندا شۇ پۇلنى،

سېتىپ بارى - يوقىنى،

”نېمىشكە؟“

سەندىن قەرزدارمۇ مەن تېرىگە؟!“ —

دېمەستىنلا قويدەك يوۋاشچە

ئىجرا قىلدى قانداق ئاھانەت!

دۇنيا! ئەي، دۇنيا!
كۆر بۇ تاماشانى!
كۆر بۇ بىمەنە ئالۋاڭنى، ياۋۇز پاشانى!
ئى، ئاللاھ، ئى، سۇبھان ۋە تائالا ئىگەم!
زارىمىز ئاڭلاپ
ئۆزەڭ جازالاپ بەر كۇففارنى!
چۈنكى ئاجىزلار بىلەن سېنىڭ ئاراڭدا
ھېچ پەردە — ھىجاب يوققۇ، رەببىمىز...
ئاڭلا! ئاڭلا، دەردىمىز!...

دېھقان، ئەي ساددا دېھقان، يەرنىڭ سىردىشى،
ئىشلەپ كۈنۈ - تۈن ھەم يازۇ - قىشى،
ياشايسىز قاي ئۈمىدىنى دەپ؟
نېمىنى كۆزلەپ؟
يەردىن ھېچ پايدا چىقمىدى دەپلا،
تاشلاپ كەتكۈڭىز كەلمەيدۇ ئەسلا.
چۈنكى، ئاتا بوۋىلاردىن قالغان ئۇدۇم شۇ:
”يەر دېگەن ئالتۇن قوزۇق“ دېگەن گەپ.
يەرنى تاشلىساق،
دەل دۈشمەننىڭ ئارزۇسى كۈلەر.
بۇ يەرگە كۆچۈرۈپ خىتاي كۆچمەنلەر؛
ئىگىلەپ بار يوقىمىزنى دۈشمەنلەر؛
بىزنى سالتات قىپ، يەردىن ئاجرىتىپ
كوچىغا چىقارماق كۆزلەر.
چىقساق يەرسىز قېلىپ كوچىغا،
نامراتلىقنىڭ يۈكسەك ئۇچىغا.
خۇددى سىگانلاردەك كۆچمەن بولۇپ،

قاشاق، جاھىللىشىپ،
بىر - بىرىمىزگە ئۆچمەن بولۇپ،
كۆچمەنلىكتە مەدەنىيەت، تەرەققىياتقا بولۇپ ئىمكانسىز،
دىۋانە بولۇپ، لالما ئىتلاردەك ماكانسىز.
ئۇرۇلۇپ - سوقۇلۇپ،
تەدربىجىي تۈگىسەك نەسلىمىز قۇرۇپ؛
ئاندىن بۇ ۋەتەننى تامامى بىلەن،
ھەم ئۆزلىرى قويغان شۇ لەنەتلىك نامى بىلەن،
يۇتۇۋالماقنى قىلىدۇ خىيال،
ھەم بۇنى ئىجرا قىلماقتا بولماستىن ھايال.

ياق، ياق،
شۇ ھالدىمۇ چىدىماق نومۇس!
نېمە بىز ئەركەك ئەمەسمىزمۇ يا؟
شۇنچە زور خورلۇققا، زۇلۇم - سىتەمگە
چىداۋەرگىلى، تۇرىۋەرگىلى؟
ياق!
بىز ئاتىللا ۋە ئوغۇز نەسلىدىن كەلگەن،
”ئاللاھۇ ئەكبەر“ دەپ قولنى كۆتەرگەن
(بىر ئاللاھقا قۇللۇق بىلدۈرگەن)،
نومۇس، ئەيىپ،
قۇلغا قۇل بولماق.
نومۇس، ئۆلۈم،
”لەببەي“ دەپ تۇرماق!
بوۋىلار ئېيتقان:
”يېتىپ ئۆلگىچە ئېتىپ ئۆل“ دەپ،
دۈشمەن بىزنى ئۆلۈمگە قىلىشتى ھۆكۈم!

ياتساقمۇ ئۆلۈم!

قاچساقمۇ ئۆلۈم!

ئاتساقمۇ ئۆلۈم!

نە قىلايلى شۇ ھالدا ئويلاڭ:

ياتساق نومۇس،

(نەتىقە ئوخشاش: ئۆلۈم!)

ئاتساق شەرەپ،

(نەتىجە بەلكىم نۇسرەتۋە ياكى ئۆلۈم!)

بىرىدە نومۇس بار،

(گۇناھ ھەم دوزاق)

بىرىدە شەرەپ بار،

نۇسرەت بار، نۇر بار،

(ئىستىقبال پارلاق!)

چۈنكى ئىنسانلار ئاللاھنىڭ قولى،

قۇلغا قۇل بولۇشىمىزنى ئىستىمەس ئاللاھ

شۇڭا بۇ قۇللۇقتىن مەن ئۆلۈم ئەلا!

شېھىدلەر قېنىدىن ئۆسەر ئىزباسار،

بىرىمىز يىقىلساق مېڭىمىز قاتار!

ئۆلتۈرگەن، چاپقانغا توختىماس كۆرەش!

ئۆلمەستىن مەنزىلگە يەتكەن كىملىرى بار؟

دېيىشەر

دېھقاننىم، ۋەتىنىڭدە نېفىت - گاز مولمىش،

باشقا قىممەتلىك مەدەنىلەر غولمىش.

ئەمما سېنىڭ ياۋروپالىقنىڭكىدەك ئوچاقلىرىڭ يوق؛

گۈلۈك توپ ئوينىدىغان ئوتلاقلىرىڭ يوق؛

ئاقار گاز، ئاقارسۇ تۇرىلىرىنىڭ يوق.
ئۇلارنىڭ ۋەتىنىدە ئۇ بايلىقلار يوق،
ئەمما ھەممە ئىمكانلارغا شارائىتى توق.
سەن سامان قالايىسەن ئوچاقنى "پۇۋ" دەپ،
كۆزلىرىنىڭ ياشلىنىپ، قىستاپ ھەم ھۆتەل.
ئۇلار "تارس" قىلىپلا بىر كۈنۈپكىدا ئىشنى پۈتتۈرەر،
توققۇزمۇ تەل.

سەن بىكار بولساڭ چەكسىز ئەمگەكتىن،
يا مالغا قارايسەن ياكى بالغا.
(بۇ سېنىڭ ئارامىڭ، بۇ سېنىڭ كەيپىڭ،
بۇ سېنىڭ ئوينىغىنىڭ، ساڭا تاماشا).
ئۇ بىكار بولسا ئويۇنلىرى كۆپ:
سۇ ئۈزەر، ئوۋ قىلار كېتىپ دالىغا،
ياكى كېزەر دۇنيانى نەچچە ئاي بىغەم.
سەن بىلمەيسەن،

يېزاڭنىڭ نېرىسىدا يەنە يۇرت بارمۇ؟
دۇنيا شۇ مەھەللىدەك نامراتمۇ، تارمۇ؟
ھەتتا ناھىيەڭ بازىرىنى كۆرمەي ئۆمرۈڭ ئۆتىدۇ...
ھايات كارۋىنىڭ ئىزىنى يۈتىدۇ.
مەسخىرىلىك ئەمەسمۇ،

نېفىت كۆپ، بايلىقىمىز مول دېگەنلىرىمىز؟
نېفىت بولغان بىلەن قېنى ماشىنا؟
ئېشەك ھارۋىغا يېتىشمەي ئۆتىمىز ھەتتا!
تېخى ھېلىقى ئەپكەشتە تېزەك تېرىپ كەلگەن
"گۈللەندۈرمىچى"لەر،

بىللە ئېلىپ كەلگەندەك شەھەر؛
ئېشەكلىرىمىز بىلەن شەھەرگە كىرىشكە قىلمايدۇ رۇخسەت.

بىزدە ماشىنا بولمىسا نېمە قىلايلى ئەمەسە؟
قىزىق - تە، بۇلار
(غەلىتە، ئۆمەسە)،
بولماس خىجالەت.

دېھقان بالىلىرىغا ۋاي،
تېنى يالىڭاچ،
چېپىشار توپىلىق يوللاردا خوشال،
بۇلغانغان سۇلارغا چۆمۈلۈپ،
قارالاي پۇرىقىدىنمۇ بولماس ئانچە لال؛
بۇ يەردە تۇرما سۈيى — ئاقار سۇ نېمە؟
بىلمەيدۇ دېھقان!

يىل بويى كۆلدىن سۇ ئىچىدۇ ھامان.
تومۇزدا لەش قاپلار، پۇرايدۇ سېسىق،
قۇرۇتلار لۆمشۈيدۇ، تەممۇ قاڭسىق،
بىر ياقىتىن مال ئىچەر، بىر ياقىتىن سىيەر،
ئادەملەر شۇ قاتار شۇ سۈنى ئىچەر!

دۇنيا زارلايدۇ: ”نېگىرلار خار — دەپ —
ئافرىقىدا قىرىلماقتا، نامراتلىقتىن ئەل!...”
ئىئانە توپلىشار،... تارقالسا كېسەل!

ئەمما، ئەي، بەختسىز تۈركىستان ئېلى،
سىزنىڭ ھەقىقىتىڭىزدە بىلمەيدۇ دۇنيا.
سىزنىڭ خارلىقىڭىز، نامراتلىقىڭىز
دۇنيا نەزىرىدە شۇ قەدەر گۆڭگا.
خەتەرلىك كېسەللەر تارقالغاندىمۇ

ياپىدۇ مەلىۇنلار، تۇتىدۇ پىنھان!
دۇنيادىن يوشۇرار بۇ زېمىندىكى
ئىشەنمەكمۇ تەس بولغان پاجىئەنى ھەرئان!
غەلىتە دۇنيا بۇ ("تەڭشەلمىگەن"):
قايسى بىر ئورماندا بىر ياۋا قۇش ئۆلسە،
كېسەل بولسا يا بىر ۋەھشى ھايۋان؛
دۇنيادا ھەممە كۆرۈپ تۇرىدۇ ئۇنى
تېلىۋىزورلاردا قوزغار ھاياجان.
دۇنيا تېخى قوغدار شۇ ھايۋانلارنى،
(قانۇنلارمۇ بار)

ھېچكىم بۇ ھايۋانلارنى قىلالمايدۇ خار!
ئەمما، ئەمما سىز تۈركىستانلىقلار
ئۆلىسىز مىڭلاپ ئاتوم زەھرىدە،
كېسەللەر يامرايدۇ يېزا - شەھەردە.
ئەمما،

دۇنيا ئاڭلىماس ئۇنى، يۈرەر بىخەۋەر،
مەلىۇن دۈشمەن يوشۇرۇپ ئۇنى
قىلغان بى نەزەر.

ھېچ قانۇن كاپالىتى يوق ھاياتىڭىزغا،
ھەرئاندا بوزەكسىز، ھەرئاندا خار - زار.
ھېچ قانۇن قوغدىماس، قىلماس ئېتىبار.
بىر قۇش يا بىر ياۋا چوچقا ئۈچۈن
زىيارەت، تەكشۈرۈش باشلاتقان دۇنيا؛
توپ - توپ ئۆلىۋاتقان تۈركىستانلىقلارغا
ھېچ ۋە ھېچ دىققەت بەرمەيدۇ گويا!

بۇندىن كۆرە ئۆلگەن ياخشىغۇ؟

نېمىگە تارتىشىپ ياشايسىز يەنە؟
قېنى سىزنىڭ نومۇس - ئارىڭىز؟ ئادەملىكىڭىز؟
نېمىلەر كۈتىدىغاندۇ سىزنى شۇ ئەتە؟!
ياق!

كۆرەش توختىماس!
توختىماس كۆرەش!
بۇ زېمىن ئۈچۈن ئەرزىيدۇ
ھەممىمىز ئۆلۈپ تۈگىسەك!
ئاللاھ رىزالىقى بۇ،
(بۇ غايە يۈكسەك!)
چۈنكى ئىنسانلار ئاللاھنىڭ قۇلى،
قۇلغا قۇل بولۇشىمىزنى ئىستىمەس ئاللاھ
شۇڭا بۇ قۇللۇقتىن مېڭ ئۆلۈم ئەلا!

بالىلىق چاغلىرىمدا پادا باققان قۇمۇشلۇق جاڭگال
بۈگۈن ئۇندا ھۆكۈمران شۇ ھال:
خىتاي كۆچمەنلىرىگە بوپ قالغان ماكان،
رۇخسەتسىز يېنىدىن ئۆتەلمەيمىز بىز،
بۇ يەرلەر شۇلارنىڭ يۇرتى بوپ قالغان!
مەن چۆمۈلگەن سۈزۈك بۇلاقلار،
شوخ ئېرىقلاردا
خىتاي چوققىلىرى يۈرەر خىتىلداپ،
ھەممىنى بۇلغاپ.
نە بۇندا غازلار بار، نەدە ئاققۇلار،
باھار تۇرنىلىرىمۇ بولۇشقان غايىپ.
ھەتتا گۈرۈلدەپ ئۇچۇشقان ئاققۇچاچلارمۇ
يۈتكەن بۇندىن سىرلىق ئاجايىپ!

ھەممىنى قۇرۇتتى، ھەممىنى يېدى،
بۇ قانداق قۇرۇتقۇ، قانداق يىرتقۇچ؟
جىمى جان، ئوتلارنى قىلىدۇ خۇرۇج.

كېپەز تېرىپ ياتقىنىڭ داق يەر،
يەنە ”ۋەزىپەڭ پۈتمىدى، بەر!“ دەر،
كىرىپ ئاختۇرار غەمسىز،
يوتقانلارنى سۆكۈپ تۆكۈۋالىدۇ،
”دوغلار“ ئارسىز.
شۇنداق قىلىپ،
ۋەزىپىنىڭ كەم يېرىگە يوتقاننى سۆكۈپ،
ھەتتا توشمىسا تونىمۇ سۆكۈپ،
ئېلىپ كېتىدۇ...
پاختا ۋەزىپىسى ئەڭ ئاخىرى تون بىلەن پۈتەر،
قەرز قالغىنى تېخىمۇ خەتەر!
بۇنىڭ بىلەنلا تۈگىمەس دەدىسەر.
يەنە غەللە پاراق ۋەزىپىسى بار،
يىل بېشىدا پىلانلاپ قويغان!
ئۇ توشمىسا كاتنى چاقىدۇ،
سۇپىلارنىڭ ئاستىنى قازار.
دەيدۇ:
”تاپ ئاشلىقنى نەگە يوشۇرغان!“

چارۋا باقىسەن،
لېكىن سېنىڭ داستىخنىڭدا
نە سۈت بولسۇن، نە قېتىق - قايماق.
ھەممە يەر سەھرا پۇرار،

ئەمما يېزا مەھسۇلاتى تېپىلماس ھەرۋاق.
قىزىق:

ياۋروپانىڭ زامانىۋىي شەھەرلىرىدە
سېرىق ماي يېيىشەر، ھەم سۈت ئىچىشەر.
گەرچە كۆپچىلىكى بىلمىسىمۇ
كالا دېگەن قانداق بىر ھايۋان.
مېغىزلار، ھەسەللەر، مېۋە - چېۋىلەر...
مانا بۇ ئۇلارنىڭ ناشتىلىقىدا ئاددىي داستىخان!
سىزچۇ؟ سىز؟! ئەي، تۈركىستان ئېلى؟
بىر زاغرىنى چىلايسىز تامام،
چايىنى قۇيۇپلا چوقۇپ ئىچىسىز،
يەنە تېخى نارازى بولۇشنى بىلمەستىن زىنھار
شۈكرى قىلىسىز يەنە سەھەر - شام!
سىزنىڭ ۋەتىنىڭىزدە ھەممە بار، ھەممە،
توخۇ سۈتمۇ تېپىلار بەلكى،
داستىخان ئەزاسى بولمىش جىمى نەرسىلەر
پۈتۈپ چىقار مېھنىتىڭىزدىن،
لېكىن زاغرىدىن باشقىسى تاشقىرىمىكىنە رىسقىڭىزدىن؟!
ھېچ سىزگە نېسىپ بولماس، شۇنچە ئەتىۋا.
(خۇدايا توۋا، خۇدايا توۋا!...)

مانا بۇ تۈركىستان ئىنسانىنىڭ ھايات رومانى،
21 - ئەسىر بوسۇغىسىدا،

كومپيۇتېر دەۋرىدە، ئاتوم دەۋرىدە
تۈركىستانلىقنىڭ كەچمىش قىسمىتى!
تېخى بۇلارنى كۈيلەر ئارتىستلىرىمىز
(مائاشنى ئالغاچ):

“پارتىيەنىڭ دەۋرىدە بەختى كۈلگەن دېھقانېز(؟)!”
مانا بۇ بىزنىڭ تىرادېگىيىمىز!

ئەمدى باقايلى بىر ئان شەھەرلەرگىمۇ،
كۆكلىرى بۇلغانغان سەھەرلەرگىمۇ.
ئۇندىكى ھەر ساھە ئىنسان
نەلەر قىلىپ ياشايدۇ بۇ ئان!
ئىشلەپ مائاش ئالماق ئۇنچە ئاسان ئەمەس،
ئىشلىگەندىنمۇ مەجلىسلىرى تەس!
“پارتىيىنى سۆيۈش” كە قىستار،
سۆيەي دېسەڭ ئىپلاسلىقى كۆڭۈل ئاينىتار!
ئىسيانكار ئوغۇللار ھەققىدە
“توپلاڭچى دەپ قارىلاشقا،
قوللىماسلىققا،
ئىشەنمەسلىككە،

ۋەدە ئالىدۇ:

“ئەگەر بالام ھۆكۈمەتكە قارشى چىقسا
ئۆز قولۇم بىلەن تۇتۇپ ئەكىلىپ بېرىمەن” —
دەپ يازدۇرىدۇ!

دۇنيا ئەھلى ئاڭلىغانمىدۇ؟
بىزنىڭ قىسمىتىمىز مانا شۇنداق.
بەلكىم دۇنيا تەسەۋۋۇر قىلالماس،
“بۇ قەدەر زۇلۇم روي بېرەر قانداق؟!”

ئىشسىزلىق دەستىدىن ئوغۇللىرىمىز يولدىن چىقماقتا،
قىزلىرىمىزنى خىتاي خوجايىنلار يۇرتىغا ئېلىپ قاچماقتا.
خىتاي بالىلىرى — كۆچمەنلىرى

كادىر بولار ھاياسىز.
بىزنىڭ بالىلىرىمىز
”ئىش كۈتۈپ تۇرىدۇ“ سونسىز!
ھېچ يۈزى قىزارماس خىتاي دېگەننىڭ،
بۇنداق چاغلاردا
پەرقىنى ئاجرىتالماي قالسىز
خىتاي بىلەن ۋەھشىي ھاياۋاننىڭ!
مەھەللىلەردە ساقچى ”ئىتلىرى“
كىمنىڭ ئايالى تۇغدى، كىمنىڭ ھامىلدار،
ئۈزۈلدۈرمەي مەلۇمات سۇنار.
كېلەر ئاق خالاتلىق جاللاتلار قاتار؛
”كىمنىڭ رۇخسىتى بىلەن بالا تاپتىڭ“ دەپ.
ئايالىمىزنى ئالدىمىزدىنلا تارتىپ ئېلىپ كېتىدۇ،
قارنىنى يېرىپ ھامىلىنى قىرقىۋېتىدۇ!
ھاياۋانلارنىمۇ قوغدايدىغان قانۇنلىرى بار بۇ دۇنيا
تۈركىستان ئەھلىگە كۆز يۇمار گويا!
بىزنىڭ ياشاش ھوقۇقىمىز يوق،
پەرزەندلەرنىڭ يوق تۇغۇلۇش ھەققى.
بۇلارنى ”بەشەرى ئىلاھ“لار بەلگىلىگەن بۇ ئان!
(شۇنى ئېنىق كۆرسىتەر قۇرئان:
ئەگەر ئۆزىنى ئىلاھ قىلىۋالسا ئىنسان،
پىرئەۋندەك ئاقىبەتكە قالار بىگۇمان)
مانا بىز بۇدەم قەدىمىي مىسىر ئەھلىدەك
زامان پىرئەۋنلىرىنىڭ زۇلمىدىن كېسەل.
قەدىم زاماندىغۇ يوق ئىدى ”ئىنسان ھەقلىرى“
مودا شۇئارى،
ئۇ ھالدا كىم بىلەن كىمنىڭ كارى؟

بۈگۈن — 21 - ئەسىر بوسۇغىسىدا

ئاڭلا، ئەي، دۇنيا، ئۇيغۇرنىڭ زارى!

سېنىڭ «كۆزى ئېچىلغان» ئوغۇللىرىڭ بار،

يۈكسەك غايىلەر بىلەن چەتئەلگە چىقار.

ئاندىن بىر ئامال قىپ ياۋروپا تامان،

يا كېتىپ ئامېرىكىنى قىلىشار ماكان!

ئۇ يەرگە ئۇلار "ۋەتەنپەرۋەرلىك قىلغىلى" بازار،

بۇ "قەھرىمان ئوغۇللار" ئۇ يەرلەردە قىلار نامايىش،

قۇرۇلتاي ئاچار.

ختاينىڭ چەم يەڭلىغ چىداملىق يۈزى

بۇنچىلىك ئىشلارغا "چىم" قىلىپ قويماست!

ئۆز ئىشىنى، ئۆز پىلانىنى

قىلىۋېرەر بەچچىغەر تويماست!

مانا سېنىڭ ئەھۋالىڭ، ھالىڭ،

تىگىشمايدۇ ھېچبىرى زارىڭ.

دېمەك ھەركىم ئۆزى قىلمىقى كېرەك ئۆز غېمىنى،

ئۆزى ھەيدىمەك لازىم ئۆزى چۈشكەن كېمىنى.

ئۆزەڭ ئۈچۈن قايغۇر، ئەي تۈركىستان ئېلى،

يىراققا بېرىۋېلىپ

"ۋەتەنپەرۋەرلىك" قىلىدىغانلار بىلەن ئىش پۈتمەس ھېلى.

ۋاي سېنىڭ شورۇڭ، ۋاي سېنىڭ دەردىڭ!

(تارىختا قانداق ياشىغان خەلق ئەردىڭ؟)

ياق!

ياق! كۆرەش توختىماس!

توختىماس كۆرەش!

(ئىنسانلار پەقەت ئاللاھنىڭ قۇلى،

قۇلغا قۇل بولشىمىزنى ئىستىمەس ئاللاھ
شۇڭا بۇ قۇللۇقتىن مىڭ ئۆلۈم ئەلا!

كۆك سۆيگەن قۇبىيلار تۇرىدۇ مۇڭلۇق،
گەر تىلى بولغاندا تۆكەر ئىدى دەرت!
ئاللاھنىڭ زىكرى كەچمەيدۇ ئۇندا
خىتاي تەشۋىقات مۇنبىرى قىلىشقان نامەرت!
پەرز ۋە سۈننەتتىن ئەمىر - مەرۇف يوق،
”پارلاق مىللىي سىياسەت“ دەپ قاۋىشار ئىتلار!
ھاقارەتقۇ بۇ؟ شەرمەندىلىقۇ؟
ئاللاھ ئۆيىدە ئىت قاۋىسا دوستلار؟
ئەنە شۇنداق،

ھەرياقىتىن ”شاھ!“ بېرەر،
ھەرياقىتىن ”قۇۋ!“ دەر،
ئۆلۈمگە قىستايدۇ بىزنى بەچچىغەر!
يوق بىزگە تاللاش ئىمكانى!
ھامان ئۆلەر كەنەمىز كەلدى زامانى،
ئاللاھ بۇيرىغان پەرزنى ئادا قىلىلى،
ھەم ۋەتەن، ھەم خار خەلقىمىز ئۈچۈن ئۆلىلى!

ئېتىقاد ئەركىنلىكى بىلەن ئالداپ دۇنيانى،
ئېتەكتە توسماق بولار زىيانى.
بىردەم خىزمەتچىلەرگە چەكلەنمىش ناماز،
ئارقىدىن بالىلارغا يوق بۇ ئىمتىياز!
مەسچىد دەرۋازىسىدا يوشۇرۇن پوست بار،
بەلكىم ئارىمىزدا شۇم نىيەت ”دوست“ بار.
ئۇ خاتىرىلەيدۇ نامازخانلارنى،

قانچە ئوقۇغۇچى، قانچە خىزمەتچى؟
قانچىسى كادىر، مۇئەللىم، ئىشچى؟!
سۇنۇلار بۇ مەلۇمات ھۆكۈمرانغا،
ئاندىن ئۇنىڭ زۇلىمى پاتار جانغا!
ئايرىپ ئۇلارنىڭ ھەر بىرىنى،
ئىشچى، كادىر،... دېگەندەك تۈرىنى؛
ھەم يوللاپ ئۇلار مەسۇپ بولغان ئىدارىگە،
بوي ئەگدۈرمەك قەستلەر ھۆكۈمران ئىرادىگە.
دەيدۇ:

”مائاشنى بىزدىن ئالسىەن، مەسچىدە نە ئىش؟
بۇ جاپا قىلماقتۇر، ۋاپادىن قېچىش!
يا مائاشقا تۇر - دە، نامازنى تاشلا،
يا مائاشتىن كەچكىن - دە، ئىبادەت باشلا!“
شۇندا يوقسىز ھەم جۈرئەتسىز خادىم
دېمەستىن: ”مائاشسىزمۇ ياشىغانغۇ زاتىم“
نامازنى تاشلاشقا بولىدۇ مەجبۇر،
چەيلىنەر شۇ يوسۇن ئىنسانىي غورۇر!
ئوقۇغۇچى بايقالسا ئەگەر نامازدا
دادىلىرى سوتلىنار ئەڭ ئازدا؛
بولمىسا مەكتەپتىن قوغلىنار ئۇ بايقۇش،
ئۇنىڭغا ئوشۇق كەلگەندەك ئوقۇش.
ئوقۇشتىن قالغىنى ئىشسىزلىق بىخى،
بۇنىڭ بىلەنلا دەرەتلەر تۈگمەيدۇ تېخى!

ئەگەر سىز يىگىتلىكنىڭ نىشانى قىلىپ،
بۇنى يارشىملىق خالى بىلىپ؛
قويغان بولسىڭىز چىرايلىق بۇرۇت،

باھار گۈللىرىنى ئۈشۈتەر سوغ جۇت:
بۇرۇت قويۇشمۇ گۇناھ سانىلىپ،
ھەرتال بۇرۇت گويا كۆزىگە قادىلىپ؛
ھېچ تاقەت كەلتۈرەلمەي دۈشمەن بۇ ھالغا،
(ئۇلار يۇڭغۇزلانغان چوققىدەك سىدامۇ،
بۇلار ئەرگە كچە ئوبرازدا بولغان ئەھۋالغا)
باشلىدى ئەمدى بۇرۇتقا ھۇجۇم.
دېمەكچى بەلكىم،

”ماڭا ئوخشاش سىدام بولسەن چوقۇم!“
چۈنكى، دۈشمەن بىزنى ئۆزى بىلەن نەسەپداش دەپ،
ھېچ خىجالەت بولمايلا ”قانداش“ دەپ،
توقۇپ چىققان ئەپسانىلارنى يالغانغا چىقىرىپ —
شۇ بۇرۇت دەلىل بوپ تۇرسا تىكىلىپ،
چىداش مۇمكىنمۇ بۇنىڭغا ئەجەپ؟
شۇڭا خىتاي قىلماقتا غەزەپ!
دەيدۇ:

يا بۇرۇتقا تۇر، يوقال خىزمەتتىن!
خىزمەت قىلماق بولساڭ كەچ شۇ ئاپەتتىن!
بۇ بىمەنىلىكنى كۆرەمسىز ئەمدى؟
شۇنداق قىسمەتمۇ باشلارغا كەلدى.
ئىنسان ئۆز بەدىنىدىكى تۈكلەرگىمۇ،
(بېشىغا كېيىدىغان بۆكلەرگىمۇ)
ئىگە بولالمىغان بۇ قانداق قىسمەت؟
بۇلارغىمۇ ”رەھبەرلىك قىلىدۇ“ كوممۇنىست ھۆكۈمەت!
بۇ بەلكىم ”خىتايچە ئەرگىنلىك“ نىڭ ئاخىرقى چېكى،
ياكى يېڭى كەشپ قىلىنغان بىر خىل ھاقارەت!
ئۇنىڭغىمۇ كۆنۈكۈپ يۈۋاش،

ئۈگىتىلگەن قوزغىغا ئوخشاش،
بۇرۇتتىن كېچەر قىزان يىگىتلەر،
بۇرۇتسىزمۇ ياشىماق مۇمكىن،
مائاش بولمىسا كۈن قانداق ئۆتەر؟

بۇرۇتنىڭ ئىشىغۇ شۇنچىلىكلا، بەس!
ئەمما ساقالىنىڭ ئىشى بەكمۇ تەس!
ساقال گويا ئاپەتلەرنىڭ مەنبەسى،
تۇيۇلۇپ دۈشمەنگە بۇ ئەڭ تەرسى؛
ئۇنىڭغا ھېچ تاللاش شەرتى قويماستىن،
نېمىشكە ساقال قويدۇڭ دەپمۇ سورىماستىن؛
تۇتۇپ باغلاپ، سولاشنى تاپتى،
بۇ جىنايىتىنى

”تېرورىست“ دېگەن بەدىنام بىلەن ياپتى.
سوئال - سوراقلار سورۇلۇپ ئۇندىن،
قۇتۇلغىچە بۇ بايقۇش بۇندىن؛
ئۆتۈپ كېتەر خوپ ئۆمرى زىنداندا،
ئائىلىسى نامراتلىققا پاتار شۇ ئاندا.
ئاخىرى ئۆچكىنى تۇتۇپ قىرقىغاندەك،
قىرقىلىپ ساقىلى، پوستۇما ئاقلىغاندەك،
خۇددى ئوغرىغا ئۈستىلەپ ھەق بەرگەندەك،
قاتىلىنى مۇكاپاتلاپ كۆتەرگەندەك،
ئۈستىلەپ زىندانغا تۆلەپ تاماق ھەققى،
ئېلىپ ئۇنىڭدىن كۈنىگە ھېساپلاپ ”ياتاق ھەققى“،
كۈنىگە تېپىپ چىقىرىلار ”ئىلتىپات“ بىلەن،
ھەم ئۆيىدىكىلەر يول ماڭغاچ رۇشۋەت بىلەن.
بۇنىڭغىمۇ كۆنمەك قىيىن چۈشمىدى بىزگە،

ماقۇل دەپ كۆنگەچكە ھەممە سۆزگە!

”يامان ئادەملەرنى تۇتۇش“ باشلانسا،
”گۇمانلىق“لارنى ئانتۇرۇشقا قەدەم تاشلانسا،
كۆرىسىز شۇنداق ”بارابەرلىك“نى ئېنىق،
روي بېرەر جايلاردا ئاجايىپ قىلىق:
قەدەمدە بىر چازا - ئكتەڭلەر،
توختۇتۇلۇپ ئۆتكەن كەچكەنلەر،
ماشىنىلاردىن چۈشۈرۈلۈپ يولۇچىلار،
تەكشۈرۈش باشلايدۇ ”ئوۋچىلار“.
ھەممىنى بىر باشتىن تەكشۈرمەك يوق،
ئىلغايىدۇ،

ختايغا چۈشمەك يوق.
ختايلاردىن ”يامان ئادەم“ چىقمىغاچقا،
ئۇلار ئەزىز ”ئاقبالىخان“ بولغاچقا،
دەرھال يوللىرىنى قىلىدۇ داۋام!
شورى قۇرغۇر ئۇيغۇر ئىلغىنىپ قالار تامام!
ئۇلارنىڭ بەزىسى تاياق يەيدۇ، بەزىسى دەشنام،
بەزىسى جەرىمانىدىن ”نەسۋىدار“ بولىدۇ ئەلۋەت،
تەتۈر پىشانىلاردىن بىر نەچچىسى باغلىنار ھەيۋەت!
زىندانلار تولىدۇ،

(دېمەك بىگۇناھ)

چۈنكى ئۇيغۇر بولغاننىڭ ئۆزىلا يېتەرلىك گۇناھ!
مىڭ يولۇچى ئىچىدە بولسا بىر ئۇيغۇر،
خاتاسىز ئىلغىنار بۇ شورى قۇرغۇر!
مانا بۇ كوممۇنىست ئادالىتىدۇر!
بۇنداق قىسمەتلەرگە بولغاندا دۇچار،

دەيسىز:

”ئانا، تۇققانمىدىڭىز مېنى گۇناھكار؟“

...

تېخى مۇنداقمۇ بىر ”بارابەرلىك“ بار
(بەلكىم دۇنيا كۆرمىگەن زىنھار):
ئاپتوبۇس پويىزلارغا چىقىسىڭىز،
كارىسىز ئاجايىپلا ئورنىڭىز:
يا يىرتىق بولىدۇ ياكى سۇنۇق،
يا ئاستى قاتتىق، يۆلەنچۈكى يوق.
ھەرقاچان ”توغرا كېلىپ“لا تۇرار مۇشۇنداق،
بۇ ئورۇن ئۇيغۇرنىڭ بېلىتىگە
توغرا كەپ قالىمىش شۇنداق.
يەنە ياتاقلاردىمۇ بولار شۇ كەبى
”ئۇيغۇرچە ياتاق“ دېيىلىدىغانلىرى.
بۇلارنىڭ قىش كۈنلىرى ئەينىكى سۇنۇق،
يا مېشى كۆيمەيدۇ، يا پارى بۇزۇق.
ھەتتا ئالى ياتاقلاردىمۇ
ئوخشاشلا مەۋجۇت ”ئۇيغۇرچە“لىرى،
يا سافاسى سۇنۇق،
ئۈستەل چىرىغى يوق،
يا تېلېۋىزورى ئىشلىمەس،
مۇنچىسىدا سۇ يوق!
ختايىلار ئالاھىدە ”كۆڭۈل بۆلۈپ“،
”بارابەرلىك“نى ”بىلگەچ“ بىزگە كۆيۈنۈپ،
ھەمىشە بىزگە بۇنداق ياتاقلارنى ئېلىپ قويىدۇ،
(شۇنداق ياتاقلىرى بولغان مېھمانخانىلا
ئۇيغۇرنى قوبۇل قىلىدۇ)

”ئۇيغۇرچە ياتاق“لىرى بولمىغانلىرى
ئالتۇن بەرسىڭىزمۇ كىرگىلى قويماس!...
بۇ ”پىتىنى يەيدىغانلار“ ئەمدى پاكىز بولۇپ،
بىز پاسكىنا ئىمشىمىز، ئادەم تۇرۇپ!...
ئەھۋالىمىز شۇ ھالدا تۇرۇپ،
ياشايمىز بىغەم خەندىن ئۇرۇپ.
گويا بۇ ئىشلار بىزگە ئالاقىسىزدەك،
بەختىيار كىشى يوق كەبى بىزدەك.
بىرمۇنچىلار بۇنچە خارلانغان بۇ ئەلنى
ئۆلەر ھالەتتە ياتقان كېسەلنى،
خاتىرىجە مەڭگە
(بىر نەپسى ئۈچۈن) سېتىپ خەجلەيدۇ،
بەلكى ئۆز قېرىندىشىنىڭ گۆشىنى يەيدۇ.

بۇ قەدەر خار بىر مىللەتنى،
ھەممە يەردە يۇدۇپلا يۈرسە ھەسرەتنى،
ھېچكىم سۆيىمگەن، ھەم قانۇنلارمۇ،
”ئىنسان ھەقلىرى“ دېگەن ”بارۇن“لارمۇ؛
ھېچبىرى ئىچ ئاغرىتمىغان بۇ مىللەتنى،
كافىر تاپىنىدا چەيلەنگەن بۇ ئۈممەتنى،
سۆيگۈگە شۇنچە مۇھتاج تۇرسىمۇ،
مېھرىبانلىققا تەشنا بولسىمۇ،
ھېچكىم سۆيىمگەننىڭ ئۈستىگە ئەمدى
ئۆزىمىزمۇ سۆيىمىگەندەكمىز،
”مىللىتىم“ دەپ كۆيىمىگەندەكمىز!
چۈنكى مىللەتنى سۆيسە گۇناھ بولارمىش،
بۇ ھالدا بىزنى خۇدا ئۇزارمىش!

تەبىئىيىكى بۇ دۈشمەننىڭ گېپى،
ئەنە شۇ خارلىقتا قالغان مىللەتنى،
زۇلۇم ئىچرە ئىگرىغان بۇ ئۈمەتنى،
قۇتۇلدۇرماق سۆيگۈدىن تۇغار،
ئەل سۆيگەنلەرلا بەل باغلاپ چىقار،
سۆيگۈ ئىلھامىدىن جەڭگە ئاتلىنار!
ھالىمىز ئەنە شۇنداق، خەتەر، بەك خەتەر،
كۆرەشسىز بولغۇسى تېخىمۇ بەتتەر!
ئىنسانلار پەقەت ئاللاھنىڭ قولى،
قۇلغا قۇل بولىشىمىزنى ئىستىمەس ئاللاھ
شۇڭا بۇ قۇللۇقتىن مىڭ ئۆلۈم ئەلا!

تېخى بۇ يولدا دۇچ كېلىمىز شۇنداقمۇ ھالغا،
توۋا دەپ ياقا تۇتقىدەك ئەھۋالغا:
ختىايلار مۇناپىق، جاسۇسلارنى قورال قىلىپ،
ئارىمىزنى بۇزماقنى خىيال قىلىپ،
پەيدا قىلار ئىككى سەپ، ئىككى قوشۇن،
ئىككى بايراق، ئىككى يول، ئىككى يوسۇن.
تۈز شاختىن پۇتاق چىقىرىپ بۇ مەلئۇنلار،
ھۇۋلاپ، ئەنسىزلىك سېلىپ بۇ قۇرغۇنلار،
دەيدۇ، ئۇ ئانداقچى، مەن مانداقچى،
ئەمەلىيەتتە ھەممىسى يالغان، ئۆزى چاتاقچى!
بۇ رەڭ سۈرۈشتۈرۈش ۋاقتى ئەمەس،
كوممۇنىست خىتايغا رەقپ بولسا بەس!
ھەر ساھە، ھەر كەسپ، ھەر خىل قاراش،
چوڭ دۈشمەن ئالدىدا بىر بولۇپ يولداش،
ئورتاق دۈشمەنگە ئاجايىلى ئۇرۇش،

سەل چاغلانمىسۇن ھەتتا بىر قۇرۇش.
مەيلى دۈشمەنگە ئاتالمىسۇن تاش،
مەيلى تاش ئاتقانلارغا بولسىمۇ قولداش،
ھەتتا ئاتالمىسا تىللىيالىسا،
تىلى ئارقىلىق كۆرەشكە چىللىيالىسا؛
ئەگەر تىللاشقا بولمىسا تىلى،
ماغدىرى بولسا ھەتتا ھومايغىلى؛
ھەممە ئىتتىپاق، بىر نىيەت بولۇپ،
پولاتتەك مۇستەھكەم بىرلىكسەپ قۇرۇپ،
بۇ كۆرەشكە ئاتلانماق زۆرۈر،
كۆرەشكەنلەر ئەجرىنى كۆرۈر.
كىمكى تىرناق ئاستىدىن ئىزدەسە كىر،
تۇغدۇرسا ئىچىمىزدە مۇخالپ پىكىر؛
سۆزلىرى تەپرىقىگە بولسا سەۋەپ،
مەيلى پەدەزلىسۇن سۆزىن ھە دەپ؛
بەربىر ئۇنىڭ دىلى نىفاق — زەھەر،
بۇنداقلارنىڭ نىيىتى بەكمۇ خەتەر!
مانا شۇلار دۈشمەننىڭ مالايللىرى،
تارىختا ئۆتكەن مۇنداق تالايللىرى.
(كوممۇنىستلار دەك ئايرىسا تەركىپ)،
ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن قىلىپ ھەزەر،
بىرلىك يولىدا تۆكەيلى تەر.
ئۇنداق سۆزمەنلەردىن بولۇپ ھۇشيار،
ئاتالمىش ”دەلىل“لىرى بولسا بىسىيار.
بىرلىككە زىيان ئىكەن ئۇنىڭ سۆزى،
دۈشمەننىڭ غالىپسىدۇر دېمەك ئۆزى!
ئىناقلىق شۇئارىمىز بوپ قالسۇن بەس،

بىرلىكسىز مەنزىل يىراق يەتمەكمۇ تەس.
شۇنداق،

قان ۋە ياش ئىچىدە تۇرۇپ،
ئۆزئارا رەقىپلەردەك قىلمايلى تالاش،
ئەڭ بۈيۈك مەخسەت يولىدا

ھەممىنى قۇربان قىلايلى دىنداش!
شەخسىي مەنپەئەت، شەخسىي ئىززەتنى،
مەنمەنلىكنى، كىبىر سۆلكەتنى،
ئۆزئارا ئاداۋەت، زىددىيەت، زەخمەت،
بىر نىشان ئۈچۈن قىلىنسۇن تەرك،
چوڭ دۈشمەن ئالدىدا تۇرۇپ،
ئۆزئارا تالاشماق بەكمۇ تەلۋىلىك!
دۈشمەن كۈلىدۇ، ئۇنىڭغا ئارام،
تالاشقىنىمىز.

جاسۇسلارغا بېرىدۇ يوقۇق
پۇتاق ئىزدەپ قاۋاشقىنىمىز.
كىم ئاللاھ رىزاسى دەپ چىقسا مەيدانغا،
تاشلىسۇن ھەممە پايدىسىز گەپنى،
شەخسىيەت، مەرتىۋە، مەنپەئەت، نەپىنى!
ئويلايلى ھالىمىز نە بولۇر ئەتە،
غەنىمەت پۇرسەت بۈگۈنكى كۆرەش!
قانلار كېچىپ باسايلى ئالغا،
چېكىنمەك نامەرتلىك،
گۇمراھلىق،
تۈگەش!

چېكىنمەك نومۇس، بىز ئۈچۈن ئۇ يات،
چۈنكى بىزنىڭ كۆزلىگىنىمىز:

ئاللاھ رىزاسى، پىردەۋىسى — جەننەت!
ئەمەلىي نەتىجە: خەلق ھۆرلىكى،
ئەبەدىيلىك بەخت - سائادەت.
شۇڭا شېھىدلەرنى دەپن قىلىمىز،
يارلىرىمىزنى تېڭىپ قەدەمدە،
ئاقساقلارنى يۆلەپ، كۆتۈرۈپ،
يۈرىمىز ئالغا ئاخىرقى دەمدە.
چېكىنىش يوق، چېكىنىش مۆمىنىگە ئۇيات!
ئاللاھنىڭ جەڭچىسى قارىماس ئارتقا!
”ئى مۆمىنلەر، كاپىرلارنىڭ ھۇجۇمىغا دۈچ كەلگەن چېغىڭلاردا
ئۇلارغا ئارقاڭلارنى قىلماڭلار!“
مانا بۇ ئاللاھنىڭ بۇيرىقى، ئاللاھنىڭ ئەمرى!
بىزنىڭ پەرزىمىز.
بىر شېھىد قېنىدىن تۆرىلەر مىڭلاپ جەسۇر ئىزباسار.
يەنە داۋام قىلىدۇ كۆرەش!
چۈنكى بىز بىلىمىز، كۆرەش قىلمىساق،
جىھاددىن قېچىپ،
مۇستەھكەم قەلئەلەر ئىچىرە سوقۇنساق،
ئۆلۈمدىن بەربىر قۇتۇلالمايمىز،
ئۆلمەك بىر قېتىم!
مەيلى ئۆلۈمگە بولسۇن جۈرئىتىم،
مەيلى كۆرەشكە بولسۇن رىغبىتىم!
ئاللاھنىڭ قانۇنى بۇ شۇنداق پۈتۈلگەن،
ئۆزگەرمەس بۇ قانۇن قورققاقلىق بىلەن!
ئىنسانلار ئاللاھنىڭ قۇلى،
(قۇلغا قۇل بولىشىمىزنى ئىستىمەس ئاللاھ
شۇڭا بۇ قۇللۇقتىن مىڭ ئۆلۈم ئەلا)

بىز بىراۋدىن قەرز سوراۋاتمايمىز ياكى سەدىقە،
ھەم تالاشمايمىز خەقنىڭ ھەققىنى!
بىز ئاللاھ بەرگەن ھەق - ھوقۇقنىلا،
ئاللاھ بىزنى ۋارس قىلغان شۇ ۋەتەننىلا،
”قايتۇر ئۆزىمىزگە جاللاتلار!“ دېدۇق.
ئەڭ ئەقەللىي تەلەپ بۇ ئۆزى،
ياۋايى ھايۋانلاردىمۇ بار بۇ ھەق - ھوقۇق!
بىز شۇ ئادەملىك ھوقۇقىمىزنى،
مۆمىنلىكنىڭ قەرز - پەرزىنى
ئورۇندىماقچى،
ئەمەسمىز ھېچكىمگە زۇلۇم قىلماقچى.
مۇسۇلمان شەرىپىگە يارىتىلمىش دۇنيا،
قاراڭ نە ھالدا بىز بۈگۈن ئەمما؟
ھەر يەردە جەسەتلىرىمىز،
كۆز ياش ھەم قېنىمىزدىن نەمدەلمىش تۇپراق.
ئېزىز قىپ ياراتمىش ئاللاھ باچە مەخلۇقتىن،
خار بولۇپ ياشىغاندىن ئۆلگەن ياخشىراق!
چۈنكى ئىنسانلار ئاللاھنىڭ قۇلى،
قۇلغا قۇل بولىشىمىزنى ئىستىمەس ئاللاھ
شۇ ئا بۇ قۇللۇقتىن مىڭ ئۆلۈم ئەلا!

قۇللۇقتىن ئۆلۈم ئەلا

(مۇسەددەس)

تولۇر ھەرقانچە چوڭ پەيمان زۇلۇم سەلى تازا كەلسە،
زۇلۇم ئۈستىگە ئارىغغا چىداپ بولماس ئىزا كەلسە،
كۆرەشسىز نە مۇراد ھاسىل، قۇرۇق گەپ ھەم سەزا كەلسە؟
مۇراد ھاسىل: جىھاد قىلساق، خۇدايىمدىن رىزا كەلسە!
كۆرەشتىن توختىمايمىز ھېچ، بۇ يولدا مىڭ قازا كەلسە،
قازالار تۇغدۇرار ئەلۋەت رەقپىتىن سوت - جازا كەلسە.

تېخى بىر كۈن ئەۋەل ساھىل كەبى كەلگەن خىتاينى كۆر،
”پاقا ساھىبى - نى — كىم؟“ دەپ سوراپ يۈرگەن خىتاينى كۆر،
كىبىرلىك شىڭتېيىپ ئەمدى قەدىن كەرگەن خىتاينى كۆر،
خوجايىن بوپ، نومۇس - ئارىمغا داغ سۈرتكەن خىتاينى كۆر،
چىدامدۇق شۇ كەبى پەسكەش خىتايلاردىن قازا كەلسە،
نومۇستىن تامغىلار باسسا، قەدەمدە مىڭ ئىزا كەلسە.

نىچۇن تولىمايدىكەن پەيمان، خامان ئالغانغا بىر نان يوق،
كېپەز ئەككەن ياتار يەردە، ياتارغا كۆرپە - يوتقان يوق،
ھاشار تۈگمەيدۇ دېھقانغا، ئۇنىڭدىن خارۇ - زار جان يوق،
قىشى - ياز ئۆكسىمەس ئالۋان خەلق ئۆھدەرگە ئىمكان يوق،
چىداپ ئۆتتۇق جىمىگە بىز بۇ يولدا مىڭ قازا كەلسە،
سەبىر دەپ، شۈكرى دەپ بەزلەپ قازالاردىن ھازا كەلسە.

رەقپى بىزگە بېرىپ ئوغا ”ھەسەل دەپ ماختا“ دەپ زورلار،

زۇلۇمىدىن ئىغرىيالىمايمىز، ”بەخت دەپ كۈيلە“ دەپ خورلار،
يېيىشتى ئاش - تۇزىمىزنى، قازاننى چاقتى تۇز كورلار،
ئىگەللەپ ھەممىنى، ئەمدى ئۆيىمىزدىن تېپىپ قوغلار،
چىداپ ئۆتتۇق جىمىگە بىز بۇ يولدا مىڭ قازا كەلسە،
سەبىر دەپ، شۈكرى دەپ بەزلەپ قازالاردىن ھازا كەلسە.

”مېنىڭ ئەردى، سېنىڭ بولدى“ دېگەندەك زەپ زامان بولدى،
”ئېزىدۇر كوزا چاققانلار، سۇ ئەكەلگەن يامان“ بولدى،
نېفىت، گاز قاينىغان ئەلدە قالارغا ئوت - سامان بولدى،
جىمى بايلىق تالانغاچقا گادايللىق ئاشىيان بولدى،
چىداپ ئۆتتۇق جىمىگە بىز بۇ يولدا مىڭ قازا كەلسە،
سەبىر دەپ، شۈكرىدەپ بەزلەپ قازالاردىن ھازا كەلسە.

خىتاي ئۆلچەپ كېسەر تالۇن ئەگەر مەلىگە ئۆي سالساق،
كېسەلەيمىز تېرەگىمىزنى خىتايدىنلا خەت ئالساق،
جىنايەتتۇر ئۇنىڭدىن سورىماي ھەتتا بالا تاپساق،
سىرتماققا چۈشەر باشلار بوغۇنراق سۆزلىسەك، تىنساسق،
چىداۋەردۇق شۇلارغا ھەم جەرىمانە - جازا كەلسە،
جازالار ئۈستىگە قوشلاپ يىغا، ماتەم، قازا كەلسە.

سوراشقا قىلمىدۇق جۇرئەت: ”ئەجەبا ئۇشبۇ يەر كىمنىڭ؟
تېرەكنى قويدى ئەجداتلار، تۆكۈلگەن قانۇ - تەر كىمنىڭ؟
قۇتۇلماق يوق ئاشار كۈن - تۈن بۇ چەكسىز دەدىسەر كىمنىڭ؟
كېلەردە ئەپكەشكىگە سېپ ئەكەلگەنمۇ؟ شەھەر كىمنىڭ؟
يۈرۈڭ داپشاق، قېلىن چەندىن، بىلەرىڭ يوق ئىزا كەلسە،
پىسەنت قىلماي يېيەرسەن، مىڭ ئىزا ھەققى غىزا كەلسە.

ئالارسەن ھەممىنى بىزدىن، بولۇرمۇ سەن كەبى ئويىقان؟
قاراقچىمۇ ”قازان ئالسا چۆمۈچنى جايىدا قويغان“،
لېكىن سەن بىرنى قويمايسەن، يۇتارسەن ھەممىنى پىنھان،
ھىچاق يوق ئاجىزەلەرلەن يىغامىز تىڭشىغاي سۇبھان،
چىداپ ئۆتتۇق جىمىگە بىز بۇ يولدا مىڭ قازا كەلسە،
سەبىر دەپ، شۈكرى دەپ بەزلەپ قازالاردىن ھازا كەلسە.

ئاچار بايلىقلىرىمىزنى ئۆزىنىڭكىنى ئاچقاندىك،
نە بىز بىر باققىلى ھەقدار، توشۇيدۇ ئوغرى چاشقاندىك،
كېتەر تۇربايۇ، پويىز بىرلە تاغ كەلكۈنى ئاققاندىك،
ئىمش بۇ ”ياردەم“ى بىزگە (كى بۆرە قوزا باققاندىك)،
نومۇسنى نە بىلۇر ئىتلار دەلىللەردىن ئىزا كەلسە،
ئىشى نە ھەق ۋە ناھەقلى، يېسە بەس شۇ: غىزا كەلسە!

بۇ ئەپكەتكەنلىرىڭ يەتمەي سالۇرسەن تاغ كەبى ئالۋان،
ئادەملىك نە سۈپەت قالدى، كۆرەرسەن بىزنى بىر ھايۋان،
ئىجاد قىل ئەمدى شۇم دۈشمەن يېڭى ئالۋاننى ھەم چەندان،
بەدەن ئەزامىزى سورغىل كېرەكسە ئەمدى شۇ قالغان،
نومۇسنى نە بىلۇر ئىتلار دەلىللەردىن ئىزا كەلسە،
ئىشى نە ھەق ۋە ناھەقلى، يېسە بەس شۇ: غىزا كەلسە.

تېخى بۇ ئالۋاننى يەتمەي چىقار سەل كەبى ئاققۇنلار،
شۇئارى گۈللىمەك يۇرتنى، قۇرۇتتى بارنى يۇتقۇنلار،
غەرق ئەتتى قۇچاغىدا جىمىنى خۇددى ئۇيقۇنلار،
نە قالدى قۇش، قۇرۇت - قوڭغۇز ۋە جاڭگاللاردا يۇلغۇنلار،
يېپەر ئۇ، پەرقى يوق جانلىق، ۋە يا جانسىز ”غىزا“ كەلسە،
خىجىللىق بىلىمىگەچ تۇيماس ئادەمدەك ئۇ، ئىزا كەلسە.

قېرىنداش، ئويلىنىڭ ئوبدان، بولۇرمۇ بىز كەبى دەرمەن؟
چېكىنسەك بىر قەدەم، ئىككى قەدەم قىستاپ كېلەر دۈشمەن،
يېنىۋەرسەك ئۇ ياقتا ھاڭ، تۈگەيمىز ئۇندا بىز جەزمەن،
كى شۇك تۇرماق ئەمەس چارە، يوقاتماق قەستىدە شۇمپەن،
چىدايمىز نە تەرىق ئەمدى، خىتايلاردىن قازا كەلسە؟
نومۇستىن تامغىلار باسسا، قەدەمدە مىڭ جازا كەلسە.

نە تەشۋىش بىزگە ئاللاھ يار، روشەن يول، قولدا قۇرئانىم،
ئىشەنچ شۇدۇر، قۇۋەت شۇدۇر: ساداقەت بىرلە ئىمانىم،
ھايات بىز — غازىمىز، ھۆردۇر ۋەتەنىم — باغۇ - بوستانىم،
ئەگەر ئۆلسەك شېھىد، بىزنىڭ بولۇر پىردەۋىسى، ئەدنانىم،
كۆرەش ئەۋزەل، ئۆلۈم ئەۋزەل، چىداشتىن مىڭ قازا كەلسە،
سەبىر دەپ، شۈكرى دەپ دۈشمەن تىغىدىن سوت - جازا كەلسە.

خىيال ئەيلىمە شۇم دۈشمەن، سەلەپ سۇ كەينىگە ئاقماس،
تىغىڭ يەتتى سۆڭەكلەرگە، ئېمىزگەڭ بىزگە خوشياقماس،
خۇدانىڭ ئەسىرى مۆمىن، نىچۇن قۇللۇقنى ئۇر - چاقماس؟
ئېزىزلىق ئۇنغا خاس، خارلىق ئەيىبن ئۈستىگە تاقماس،
داۋام قىلغاي كۆرەش ھەرىئان بۇ يولدا مىڭ قازا كەلسە،
قازالار ئۈستىگە ياۋدىن چىداپ بولماس جازا كەلسە.

مۇسۇلمان ئەركىچۇن بىزگە جىھادنى بۇيرىمىش ئاللاھ
بۇ بۇيرۇققا سالا يوقتۇر، ئەگەر قالساقمۇ بىر تاللا،
قۇلبىز تەڭرىنىڭ، بەس شۇ، يەنە بىر قۇلغا قۇل بولما،
شۇڭا بىزگە قېرىنداشلار بۇ قۇللۇقتىن ئۆلۈم ئەلا،
داۋام قىلغاي كۆرەش ھەرىئان بۇ يولدا مىڭ قازا كەلسە،

قازالار ئۈستىگە ياۋدىن چىداپ بولماس جازا كەلسە.
1998 - يىلى ئىيۇن، بىشكەك - تاشكەنت.

قۇللۇقتىن ئۆلۈم ئەلا

(مۇخەممەس)

پۇشايماغىغا قالۇر ھەركىم قولاي پۇرسەت — زامان كەتسە،
بولۇر سەرسانو — خار، بوزەك، ئېزىز تۇپراق — ماكان كەتسە،
قالۇرمۇ ئىززىتىڭ، ھەرنەڭ تامامى ياۋ تامان كەتسە،
نە مۈلكۈڭ، ھەم نومۇس - ئارىڭمۇ بىللە يانمۇ - يان كەتسە،
تېخى باقىدا بار دوزاق، بۇ خارلىقتا ئىمان كەتسە!

پەقىرسەن، گەرچە سەن زەردار ئەگەر خەلقىڭ گاداي بولسا،
نە ھۆرسەن، چۆرسەن، قۇلسەن، ئەگەر خەلقىڭ مالاي بولسا،
ماكانىڭ بولمىسا نۆلدۇر، قولۇڭدا مۈلك تالاي بولسا،
ھۆلىدۇر بارچىنىڭ ھۆرلۈك، سائادەت بىر ساراي بولسا،
نە زەردارلىق، باياشادلىق، قولۇڭدىن تەختراۋان كەتسە.

ئاشۇنداق بولدى بۇ قىسمەت، قولۇمدىن بۇ ماكان كەتكەچ،
ئۆلۈمنى ئىختىيار ئەتمەي، ئىتائەتتە بويۇن ئەككەچ،
بولۇپ يوقسۇل - پەقىر، باشقا زۇلۇمنىڭ دەرىسى تەككەچ،
سىتەمكار شاھى بۇ دۈشمەن ئازاپلاپ پۈت - قولۇم چەككەچ،
بۇنىڭدىن ئۆزگە نە بولغاي، ئۆزەمگە تەن ماكان كەتسە؟

مۇساپىر قىلدىلەر دۈشمەن، ئۆزىمىز يۇرتىدا بىزنى،
خوشامەت قىلدۇرار قۇلدەك ئىگىپ ھەم پۈكتۈرۈپ تىزنى،
”ئەزەلدىن بىزگە تەن يەر“ دەپ ئۆچۈرمەك قەستىدە ئىزنى،
بۇنىڭ كەينىدە ”ختاي“ دەپ ئېلان قىلماغى بار سىزنى،
ختاي بوپ سۆزلىمەك قالغاي، ئانا تىل — خۇش زابان كەتسە.

يۈرەلمەسمىز مەھەللە ئارىلاپ ھەتتا بولۇپ ئەركىن،
دىبان: رۇخسەت بېرەرمۇ كەنت ھۆكۈمدارى نېمە دەرەك؟
ئەگەر خەتسىز يۈرەر بولساق ئېسەنلىكمۇ ئەمەس مۇمكىن،
تايلاق يەيمىز توسۇقلاردا خىتاي ساقچىسىدىن، غەمكىن،
سولايىدۇ ئىختىيار ئۇندا، قويبار ياكى گۇمان كەتسە.

قەدەمدە دۇچ كېلەر بىزگە ھوقۇقسىزلىقۇ - تەڭسىزلىك،
”بارابەرلىك” شۇئارى بار، قىزارماس، ياۋدا رەڭسىزلىك،
تىلىمىز ئۆتمىگەي ھېچ ئان، ھەجەپ تار بىزگە چەكسىزلىك،
خىتاي ”ئۆز” دەيدۇ بۇ يالغان، ”ئۆگەي” لىك بۇندا شەكسىزلىك،
جىمى ئىمكانىمىز پۈتتى، تۈگەيمىز ئەمدى جان كەتسە!

نېمىشكە بۇ كەبى بوزەك، بوشاڭ بولماققا كۈندۇق بىز؟
ئىدىغۇ زاتىمىز باتۇر، چىدامسىزلىققا ئۆڭدۇق بىز؟
قېنى ئۇ ھەيۋىلەر ئەمدى، ئەجەپ ئاسانلا سۇندۇق بىز،
نى ئارۇ، نى نومۇس بىزگە، خىتايغا چۆرە بولدۇق بىز!
ئۇنۇتتۇقمۇ كېلەر كۆكلەم خازان ھەم قەھرىتان كەتسە.

مۇسۇلمان ئەھلى تەن ئالغان بىر ئاللاغىلا قۇللۇقنى،
كى ئىقرار قىلار ئاللاھقىلا مەنسۇپ ئۇلۇغلۇقنى،
بولار شەرمەندىلىك ئەلۋەت قوبۇل ئەتمەك بۇ خورلۇقنى:
خىتاي قۇللۇغى بىرلەن بۇ كەبى چوڭ كۇفۇرلۇقنى،
ئازار ئىنسان، قايار ئىنسان نىگاھىدىن نىشان كەتسە.

ئەگەر ئىستەيدىكەن كىمكى خۇدايىمنىڭ رىزاسىنى،
زېمىنىنى ھۆر، پۈتۈن قىلماقنى ھەم ئەلنىڭ غىزاسىنى،

جاھانغا ئاڭلىتار بولساق بۇ خەلقنىڭ ئاھ - سازاسىنى،
جىھاد قىلماق كېرەك ياۋىنىڭ بېرىپ ئۇبدان جازاسىنى،
تەبىئىيىكى، كۈلگۈسى ئاپتاپ كۆكمىزدىن تۇمان كەتسە.

بۇ يولدا ساقلىماق شەرتتۇر ۋەتەنداشلار ئىناقلىقىنى،
يېقىن قىلماق نىيەتلەرنى، تۈگەتمەك ھەم يىراقلىقىنى،
نىشان بىر، دۈشمىنىمىز ھەم بىر، قويايلى ئاجرىماقلىقىنى،
ئارامىزدا ئاداۋەتتىن ئورا - ھاڭ كولىماقلىقىنى،
ئاساندۇر باشقىنى تۈزمەك، بۇ چوڭ دۈشمەن چايان كەتسە.

كېلىۋەرسۇن سېپىمىزگە خىتايىنى دۈشمىنى بىلگەن،
ئۇلۇغ - ئۇششاق ئۇيۇشقاي زىچ، خىتايىنى شۈمپىنى بىلگەن،
قىلىپ جارى جىمى كۈچنى، بىلىمۇ - گۈمپىنى بىلگەن،
ئەمەل ئىچرە جىھادنى شۇ ئەمەلنىڭ ئۇبدىنى بىلگەن،
ئەقەللى بىر ساۋات شۇكى: كېلىۋر پايدا زىيان كەتسە.

نە پايدا، دۈشمىنى ئورتاق قەۋم ئىچرە بۆلۈنمەكلىك؟
ئايىرماق "ئاق - قارا تاغلىق" دىبان پىرقىگە بۆلمەكلىك؟
كى ئەجدەد ئالدىدا يولۋاسنىمۇ تۇرتۇپ چۆچۈتمەكلىك؟
نادانلىق بارچىسى، ياتقان يىلاننىمۇ ئۈرگۈتمەكلىك،
سۈزۈلگەي كۆلمۇ، ئۆستەڭمۇ، بۈيۈك كەلكۈن قىيان - كەتسە.

كىمكى بۆلسە بۇ ئەلنى ئاشۇ شۇم - بەدنىيەت دۈشمەن،
چىرايلىق سۆزلىسىمۇ گەر، پەقەتلا دوست سۈرەت دۈشمەن،
ئاشۇنداق تون كىيىپ بىزگە قىلۇرلەر ئەزىيەت دۈشمەن،
كى دۈشمەن دوستقا ئايلىنماس، شۇ دۈشمەن ئاقبەت دۈشمەن!
شامال ئايرىيدىغۇ داننى، قالۇر چەشلەر سامان كەتسە!؟

نە يەڭلىغ بىز تۇرارمىز شۇك، يەنە قانداق ئۈمىد قالدى؟
خېچىردەك ھارۋىغا قوشقان، يۈرۈشتىن پۈتمىز تالدى،
چىقالمايمىز توسار قوشقۇن، سا يانساق بولمىغاي ئەمدى،
پېتىپ كەتمەك، ئۇچۇپ كەتمەككە تۆش، بەلۋاغلىرى دالدى،
پەقەت ئالغا چېپىپ ئۆل، يا سۇنار شوتايما كەتسە!

بۇ يەڭلىغ خار ياشىماقتىن يىگىتلەرچە ئۆلۈم ئەلا،
نە تاللاش ئىمكانىمىز باردۇر، پەقەت بىزلەرگە يول بىرلا:
بۇ يولدا نۇر بىلەن نۇسرەت، بۇ يولنى بۇيرىمىش ئاللاھ،
چىقار بولساقلا بەل باغلاپ يورۇتقاي نۇر چېچىپ شولا،
قالۇر قوزغىغا يايلاقلار بۇ يەردىن ئىت – قاۋان كەتسە.

1998 - يىلى ئىيۇن، بېشكەك-تاشكەنت.

يوقلۇق ختابى

جېنىمغا پاتتى شۇ ۋەتەنسىزلىكىم،
ھەر مىنۇت ۋەھىمە، قورقۇش، ئىزتىراپ،
پاسپورت تۈپەيلى خاتىرجەملىك يوق،
ھەر شەپە ئۆتىدۇ يۈرەكنى تىلغاپ.
ھەپتىلەپ چىقمايمەن تالاغا شۇڭا،
ئەمما ”ئۆي“ ھەم ئوخشاش غەملەر غەمگاہى.
”تىرىك“! ئەتسە ئىشكىنى بىرى (يا چاشقان)،
”ئاللاھ!“ دەپ تىلەيمەن ھەقىنىڭ پاناھى!
گۇناھىم پەقەتلا ئۇيغۇر بولغىنىم،
ھېچ دۆلەت ھەم قانۇن ھامى ئەمەستۇر.
بىرلىرى شۇ ھالدا ”ۋەتەن“ دېمەسمىش!
ئويلاڭلار بۇ قاراش ئەمەسمۇ قۇسۇر؟
بولغاندا ۋەتىنىم بولامتى شۇ ھال؟
ھەر ئادەم، ھەر تىۋىش،... قىلالامتى لال؟
سېغىنىچ ئوتلىرى تىلىپ يۈرەكنى
تەنھالىق قىينامتى قىپ بىزنى مالال؟
كۈز كېلەر ۋە كېتەر، كېلىدۇ قىشمۇ،
ئۇزاتتىم ۋەتەنسىز قانچە باھارنى.
قېرىنداش دىلپارەم پەرزەند ئىشقىدىن
بىلمەيمەن ياز پەيزى، كېچە - ناھارنى!
سورىماڭ مەندىن ھەم ”كۈنگە نېمە؟“ دەپ،
مەست كەبى ياشايمەن، ئەس ھۇشۇممۇ يوق.
ئەتە نە بولارنى ئويلىماق دەھشەت،
يۈرەكنى توز - تۇپراق قىلىدۇ يوقلۇق!

1998 - يىل، 10 - (9) نۇپا، تاشكەنت

شەرەپ ۋە نومۇس

(ئوغلۇم پامىرجاننىڭ خىتاي تۇرمىسىدە ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ)

مۇنقەرز بىر ۋەتەندە مۇناپىق تۆردە،
ئەركەكنىڭ مەنزىلى ئۆلۈم يازىدىن.
يىگىتلىك مەزگىلنىڭ بولمىدىكى بەگۋاش،
تەقۋالىق سۈپىتىنىڭ بولدى نۇر — ئىمان.

ياشلىقنىڭ تېنىمىسىز تۇيغۇلىرىدىن
مەست بولۇپ، ئازارمۇ يولدىن، دەپتىمەن؛
شاللاقلىق، لۈكچەكلىك، پۈچەكلىك بىلەن
قامىلىپ كەتمىگەي، دەپ غېمىنى يەپتىمەن.

نە بىلەي، قېنىڭدا بارمىش ئۇلۇغۇق _
يۈرىكىڭ بىر مەشئەل، لالەيۇ _ چوغلۇق.
تاللاپسەن يولنى تۈز، توغرا _ مۇستەقىم،
شۇ ئىدى مۇكاپات ئەركەك توغرىلۇق!

ئەر ئۈچۈن مۇكاپات دۈشمەن زىندانى،
دۈشمەننىڭ ئوقىدا ئۆلمەك ئەڭ شەرەپ.
"ياشلىقنىڭ پەيزى" نى سۈرمىدىكى، لېكىن _
ئەڭ ئالىي شەرەپكە بولدۇڭ مۇشەررەپ.

كۆز يېشىم ئاتلىق مېھرىم مەھسۇلى،
ئۇ ئەمەس ھەرگىزمۇ ئېچىنىش ساڭا.

ئەلڭ توغرا يولدا سەن، دۇرۇس يەردە سەن،
قىسمىتىڭ ئاچچىقۇ، ئىپتىخار ماڭا.

بىر قورچاق باشلىقچاق بولغىنىڭدا سەن
يۈرگىم تىلاتتى ئىزانىڭ تىغى.
چۈنكى ئۇ دۈشمەننىڭ ئىلتىپاتىدى،
دۈشمەندىن ئىلتىپات _ خەلققە يېغى!

نېمە ئىكەن مېنىڭ ئىستېگىم؟

شېئىر يازماق كېلەر ئىچىمدىن،
ئەمما ھېچ سۆز چىقماس تىلىمدىن.
قان يىغلىماق كېلەر ئىچىمدىن،
ياش چىقمايدۇ زىنھار كۆزۈمدىن،
تۆكۈلىدۇ ياشلار دىلىمدىن.
بىر ئىستەك بار تەلۋىدەك، توسۇن
بىر ئىستەك بار كەلكۈن، يا قۇيۇن...
سۆيىمەك نېمە بىلسەمتى كاشكى،
كۈيلەش نېمە بىلسەمتى كاشكى،
تېلىسكوپتا قارايمەن كۆككە،
بوينۇمدا بار ئېمىزگەم تېخى.
گەپ ساتىمەن شېئىردىن بەزەن
ئېلىپبەدىن ئالسا ئىمتاھان
جاۋابىمدا ئىلىپتۇر تاياق.
ھىسلىرىم بار ئىچىمدە دېڭىز
ئىزھار بولۇنماس، چىقمىغاچ تىلىم.
رازۋىدكا فىلىملىرىنى سۆيسەممۇ بىھەد
ھايات فىلىملەردەك بولمىغاچ بەلەن
قەھرىمانلىق قىلالماي سىقىلار دىلىم.
باش رول مېنىڭ فىلىم سەيرىدە
ئوچالايمەن كۆكنىڭ قەيرىدە
ئەمما ھايات... باشقا رېئاللىق

جىسىمىم ئېزىك تاغنىڭ تەكتىدە!
نېمىنىدۇر ئىستەيدۇ كۆڭۈل
سۆزلىمەككە يوق ئەمما تىلىم.
تۇغۇلغىنىم راستىمدى ئەجەپ؟
تۇغۇلغىنىم راست بولسا ئەگەر
قاچان نېسىپ بولۇر بالاغەت؟
تاز تارانغىچە توي تارقىغاندەك
مەن چوڭ بولغىچە بولسا قىيامەت_
نى ئەپسۇس بولۇر، نى ئەپسۇس بولۇر
باردەك قىلىدۇ شۇنداق ئالامەت!
بەزەن ماڭا كەلمىگەن تەلەي
ساڭا كەلگەندىن، ھەممە باياشاد،
مەنلا خار بولۇپ ياشاپ يۈرگەندىن
سېغىنىمەن شۇ داماسنىڭ بىشارىتىنى،
تەڭسىز پانىيىنىڭ قىيامىتىنى!
چۈنكى قىيامەتتە ھەممە باراۋەر!
مېڭىسىگە دوغ ئىچىۋالغاندەك
بىلەلمەيمەن تازا روشەن
نېمە ئىكەن مېنىڭ ئىستىكىم!؟
ياشاشمىغۇ چاغلىق نېمىكەن
ئۇزۇن ياشىماق مەقسەت قىلىنسا
تېخىمۇ خار بولغۇسى كىشى
ئادەمدەك ياشىماق بولسا مۇددىئ
قىسقرايدىكەن ئۆمۈرمۇ تەبىئى.
تىلىدىن كەلگەن قولىدىن كەلسە گەر
ھەركىم پادىشاھ بولىۋالمامتى؟
بۇنداق سۆزلەر تەسەللىمىدۇر؟

كۆڭۈلنىڭ ئىستىكى زادى نېمىدۇر؟
ئۇلارغا تەسەۋۋۇردىگىنى چوقۇم ئېزىتقۇ!
ئۇ ئېلىپ كېتىدۇ مېنى نەگىدۇر.
خىياللاردىن چىقمىسام كاشكى،
رېئاللىق خوپ تاتلىق ئىدى.
سەئىدى دېگەن:
«تاي ئۈچۈن مەيداندىن ياخشىدۇر ئوتلاق
تىزگىنى ئۆز قولىدا بولمايدۇ بىراق»!
خۇددى شۇنىڭدەك
تىزگىنىم بولمىغاچ ئۆزۈم قولىدا
ئۇرۇلمەن ئۇيقۇندەك چايقىلىپ ھەرياق!
ئىستىگىم بوغۇلغاچ،
سادامنىڭ ئاخىرقى دەملەردە بوغۇلغان گېلىدا
كەلىمە شاھادەت چالا قالغاندەك
يول تاپالماس تاشقىرى تامان.
ئاللاھ قادىر بولغاچ،
ئاشكار، پىنھان سىر ئەمەس ئاڭا،
شۇڭا ئۇ بىلىدۇ سادام كۆڭلىنى—
شاھادەت ئېيتماق ئىستەپ، ئېيتالمىغىنىنى.
ئەمما، مېنىڭ بوغۇلغان ئىستەكلىرىم
ئاللاھقا ئايان بولسىمۇ گەرچە
باقىيىنىڭ ئۈمىدى ئەمەس، پانىيىنىڭ تامايى بولغاچ
ئېنىق بولمىغىچە، مەيداندا زوھۇر
رېئاللىقتا قىممىتى بولماس.
نېمىدى شۇ ئىستىگىم مېنىڭ؟
ئۆزەممۇ ئېنىق بىلمەيمەن ئەپسۇس
بوينۇمدا شالداملىق كونا ئېمىزگە

قانداق ئىپادە ئېتەردىم چىقمىسا تىلىم!؟

خامىلتون 2007-01-03

قاتىل بولۇش ئارزۇسى

قايناق سۇ ئىچ، كۆڭلۈك تېچ، دېگەن بىزنىڭ كۈنلەر
تېچلىق ئەۋزەل، دەيتى ئانام ھەمىشە،
تېچلىققا نېمە يەتسۇن دەيتى داداممۇ،
مېنىڭ خۇي – پەيلىم شەكىللەندى شۇنداق ھاۋادا،
تەنبىھ ئاڭلايتىم، جىدەل قىلسام ناۋادا.

بۇغۇ ئوبدان تەربىيە قارماققا،
بوزەكنى بوزەك ئەتمەسە قىيامەتتە سورىقى بولغاچقا،
مۇش يېدىم كۆپ تېچلىق سۆيگەن تۇمشۇقۇمغا.
تۇرۇپلا شۇڭا قاتىل بولغۇم كېلىدۇ،
ئەگەر كىنودىكىدەك ئاسان بولسا ئادەم ئۆلتۈرۈش،
ھەم ئادەمنىڭ سورىقى يوق بولسا چىۋىنىدەك.
چىۋىنىنى ئۆلتۈرگەندەك ئۆلتۈرسەم ئىدىم،
چىقارمىدىكىن ئىچ پۇشقۇم تۈزۈكرەك؟
ياساپ قويسام يوغان بىر تەخسىگە «چىۋىن دورىسى»،
پالاققا ئوۋلىسام ئۆزەم بىرياندىن،...
ۋاي، شۇنىسى يامان: بەك تاتلىق جېنىم،
شېكەرنى چىقراق قوشقانمىكەن لېيىمغا مېنىڭ؟
ھېچ تەۋەككۈل قىلالمايمەن
تۇل خوتۇنلارچە تىترەپ ھەر ئىشتىن.

ئەيدىزدىن زارلايمىز، ئۆلىمىز بىركۈن،

قورقساقمۇ، زارلساقمۇ ھەم،
بۇ قىسمەت ئۆزگەرمەس،
تۇغۇلغان ئىكەنمىز قۇتۇلۇش يوق ئۆلمەستىن.
باشقا نە چارە پىشانىدىكىنى كۆرمەستىن!
خىروئىن چېكىپ، زەئىپلەشتى بەدىنىم،
روھىم مەجرۇھ، تېنىمۇ مەجرۇھ،
ئاشۇنداق ئەسكىگەن تۇرۇپمۇ بۇ جان يەنىلا تاتلىق بولغىنى قىزىق!
گۇناغا پاتتىم، لۇت قەۋمىگە يەتتىم،
ئىسىم يېزىلغان ساپال تاشلاردىن
ئۆلمەكنى كۈتىمەن بەلكى؟
چۈنكى مەن ئۆزەمنى ئۆزگەرتەلمىدىم،
نۇر بىلەن دىلىمنى نۇرلاندۇرمىدىم.
ئويلايمەن ھېلىقى كۈنلىرىمىز دېگەندەك:
تېچلىق ئەۋزەل، نېمە يەتسۇن تېچلىققا؟
بىر كۈن بولسىمۇ كۈننىڭ سېرىقىنى كۆرمەككە؟
مانا شۇلارنىڭ ھەممىسى جېنىمغا تەككەچكە
زەھەرنىڭ زەھرى يۈرەككە يەتكەچكە،
نېمە كۆرسەم كۆردۈم دەپ،
قاتىل بولماقنى قىلىمەن ئارزۇ،
ھەممە تەييارلىقىم ھازىر،
پەقەت شۇ جېنىم تاتلىق بولۇپ قالمىغان بولسا...
بۇ پەقەت ئارزۇ، قىلىنماس زاھىر،
چۈنكى ھەمراھىم قورقۇنۇچ يېنىمدىن كەتمىگەچ
بۇ ئارزۇيۇمنى ھېچ ئاغزىمدىن چىقىرالمايمەن،
دېمەك، ئەپسۇس،
مەن ئەبەدىي قاتىل بولالمايمەن!
ئارزۇنىڭ گۈزەللىكىمۇ دەل يەتكىلى بولماسلىقىدىمىش

خۇددى يار ۋىسالىنىڭ تاتقى جۇدالىقتىن سۇغۇرۇلغاندەك
مېنىڭ ئارزۇيۇممۇ مەڭگۈ يۈرىكىم قېتىدا
گويا ئۆلگەن، قەلب قەبرىگە كۆمۈلگەندەك!

2007-01-07

ختاي غالجىلىرىغا

(بۇ شېئىر 2000- يىلىدا يېزىلغان بولۇپ، بۇ ۋاقىتتا بىزگە ۋەكىلىمىش كۆرۈنگەن بەزى مۇناپىقلار، خىتاي دېموكراتلىرى بىلەن بىرلىكتە مەجلىس قىلىپ، «فېدېراتسىيە، مۇختارىيەت، ئاپتونومىيە دېگەندەكلەرگە رازى بولىمىز» دېگەنلىكى ھەققىدە سۆز - چۆچەك يېيىلغان ئىدى)

زەھرىنى تىققاچ تېنىمگە بۇ خىتاي — يىلان - چاپان،
زۇلمىدىن ئىگراشقىمۇ يەتمەيدۇ ھال، يوق ئىمكان،
يىغلىسام دەردىمگە بىللە يىغلىغاي پۈتكۈل جاھان،
قان - يېشىمدىن بولدى ھاسىل شۇ مەھەل دەريا - قىيان،
سۆزلىسەم قىسمەتلىرىم تىترەك يۈرەك ياپراقسىمان.

بەردى قۇربان ھۆررىيەت دەپ، بۇ خەلق كۆپتىن بېرى،
ھۆررىيەت ئارزۇسى ئەلنىڭ ئاشتى شۇنداق كۈنسېرى،
غەلىبە يوق، ئەمما ساۋاقلار بەردى ئاققان قان - تېرى،
بىلدى خىتاينىڭ نىيەت - پىلاننى ياش ھەم قېرى،
ئوت ۋە سۈدەك بىرگە بولمايمىز خىتايىلە بىز ھامان!

خۇمىسلارچە بىرلىرى ھەمكار بولۇپ خىتاي بىلەن،
ئىش قىلارمىش بىرلىشىپ شۇ پاسكىنا تومپاي بىلەن،
خۇددى يىرتقۇچنى قوشۇپ قوي - قوزا، يىلقا - تاي بىلەن،
بىللە قويغاندەك ۋە ياكى ئاتەشنى — ئوتنى ماي بىلەن،
ھۆررىيەت يوللىرىغا سوقماقچى توسما، تاغ - داۋان!

قىش كۈنى زۇلمەتنى - تۈننى چىلىنغان شۇم قاغا سەن،

ئەل بېشىدا قامچا ئويناتقان مۇناپىق دوغا سەن،
بى كېرەك بىزگە پەقەت، رىسقىمنى قىلما ئوفا سەن،
”فىدراتسىيە“، ”مۇختارىيات“نى خوتۇڭغا قىلغىن سوغا سەن،
ئەمما ئەلنىڭ كۆڭلىنى چەگمە، يېيىپ بۇلۇت، تۇمان.

ۋا دەرخا، تويدى ئەل خىتاي دېگەندىن غىققىدا،
كۆردى خىتاينىڭ قۇرۇق ”شەپقەت“لىرىنى جىققىدا،
بۇ كەبى شۇم گەپنى ئشتىسە تۇرمامدۇ ھەركىم تىككىدا،
دوپپىمىزغا جىگدە سالماقچى بولۇشساڭ شىپپىدا،
يانغۇسى يامانلىقنىڭ، باشىڭغا چىققاي شۇ ھامان!

سەن خىتايغا قانمىغان، يا تويىمىغان بولساڭ ئەگەر —
بول قۇدا ۋە يا باجا، يا ئاناڭ، ئاچاڭنى بەر!
كەينىدىن كەت ئەگىشىپ، بولغاندا خىتاي دەر - بەدەر،
سەن ئەگەر ئادەم ئىسەڭ، بولما ئىپلاس ئۇ قەدەر،
بولمىقىڭغا نە كېرەك خىتاي قېشىدا ئىت - قاۋان؟

ئىستىكىڭ بولسا نېمە ئەر كىنلىكىڭ، بىلگەننى قىل،
ئەمما ئۇ ئۆز ئىستىكىڭ، ھېچ ئەمەس كۆپكە ۋەكىل!
ئەلنى ساتما، خاھلىساڭ سىڭلىڭنى سات، ئۆزەڭ سېتىل،
ئانچە بەك ئەزۋەيلىمە، كۆتۈڭنى قىس، ئۆزەڭنى بىل!
”ئەل تەرەپ بولماق — ھامان ئەر كەك ئىشى“ — بىزنىڭ مىزان!

ۋەدىسىگە پۈتمىگەي ھېچكىم خىتاينىڭ، شۇ بۈگۈن،
چۈنكى دىلدا بار ئازاپتىن شۇ خىتاي تۈككەن تۈگۈن،
ئاق خىتاي، قىزىل خىتاي ھەممىسى بىردۇر پۈتۈن،
شۇ خىتايلار دەستىدىن چىقتى مانا باشتىن تۈتۈن،

بۇ خىتايىمۇ ئۇ خىتايدەك قان ئىچەردۇر بى گۇمان!

”يېمىكى پوق بولغۇسى، قاغىغا ئۆلپەت بولسا كىم“،
تالسا غالجىر سېنى گەر، قانچۇقى بولماس ھېكىم،
سۇ سۈزۈك بولمايدۇ، باشتىن كەلسە لاي دەريا - ئېقىم،
مۈشۈكۈ - چاشقان كەبى تۇغما كۈشەندە قىسمىتىم —
بىز ۋە خىتاي ئەينى شۇ ھالدا ئىمىز، كۆپكە ئايان!

چاڭقىمغان چۆللەردە بولغاندەك گويىكى سۇغا زار،
بولدى ئەلمۇ ھۆررىيەتكە ئاشىقانه ئىنتىزار،
بولسا گەر ئەل ئوغلى كىم، دۈشمەنگە تىنماي گۆر قازار،
بولمىسا پۇشتى ھاراملىق توغرا يولدىن كىم ئازار؟
بەد دۇئا، ئەل قارغىشى بەك ياماندۇر، بەك يامان!
2000- تۈركىيە، ئىستانبۇل.